

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ОПШТИНА ЧОКА

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
ОПШТИНЕ ЧОКА ЗА ПЕРИОД 2018-2023

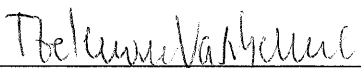

ЈП „ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ ВОЈВОДИНЕ“ НОВИ САД

Е - 2642

РУКОВОДИЛАЦ ТИМА

др Тамара Зеленовић Васиљевић

ДИРЕКТОР

Предраг Кнежевић, дипл.правник

Чока, јул 2018. година

РУКОВОДИЛАЦ ТИМА: др Тамара Зеленовић Васиљевић

СТРУЧНИ ТИМ: др Тамара Зеленовић Васиљевић
мр Љубица Протић Еремић
Теодора Томин Рутар,
Марина Митровић, маг. проф. географ.
Мирољуб Љешњак, дипл. инж. пољ.
Тања Топо, маг. инж. зашт. жив. сред.
Љиљана Јовичић Малешевић, дипл. екон.
Драгана Митић, административно тех. секретар
Душко Ђоковић, копирант

САДРЖАЈ

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОД	1
1. НАДЛЕЖНОСТИ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	2
2. САДРЖАЈ И СТРУКТУРА ПРОГРАМА И МЕТОДОЛОГИЈА	4
3. ОПШТИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ ЧОКА	6
3.1. Географски и административни положај	6
3.2. Демографија.....	6
3.3. Природни ресурси.....	7
4. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР И КАПАЦИТЕТИ ЗА УПРАВЉАЊЕ ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	19
5. ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ / СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА.....	20
5.1. Воде.....	20
5.2. Ваздух	24
5.3. Земљиште	26
5.4. Природа и биодиверзитет	33
5.5. Управљање отпадом.....	34
5.6. Бука.....	35
5.7. Електромагнетско (нејонизујуће) зрачење.....	35
6. ИНСПЕКЦИЈСКИ НАДЗОР И НАДЛЕЖНОСТИ ИНСПЕКТОРА ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	35
7. ЕДУКАЦИЈА И ПОДИЗАЊЕ ЈАВНЕ СВЕСТИ О ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	37
8. ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И SWOT АНАЛИЗА	38
9. ИНДИКАТОРИ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ОПШТИНЕ ЧОКА	41
10. СПЕЦИФИЧНИ ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ОПШТИНЕ ЧОКА	42
10.1. Локални регистар извора загађивања животне средине	42
10.2. План квалитета ваздуха за општину Чока	43
10.3. Годишњи програми заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта општине Чока.....	43
10.4. Локални план управљања чврстим отпадом општине Чока	44
10.5. Програм заштите природе општине Чока.....	45
10.6. Елаборат акустичног зонирања на територији општине Чока и акционог плана заштите од буке	46
10.7. Програм енергетске ефикасности	46
11. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПРОГРАМУ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ОПШТИНЕ ЧОКА	47
12. ЈАЧАЊЕ ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ И КАДРОВСКИХ КАПАЦИТЕТА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЛИТИКЕ УПРАВЉАЊА ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	48
13. УНАПРЕЂЕЊЕ ОДРЖИВОГ СИСТЕМА ФИНАНСИРАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	49
14. УНАПРЕЂЕЊЕ ИНСПЕКЦИЈСКОГ НАДЗОРА	50
15. УНАПРЕЂЕЊЕ ЈАВНЕ СВЕСТИ О ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	50
16. АКЦИОНИ ПЛАН.....	50
17. ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	67

Списак табела и слика у тексту**Табеле**

Табела 1.	Укупан број становника, домаћинства и просечна величина домаћинства	7
Табела 2.	Педолошки састав земљишта на простору општине Чока	12
Табела 3.	Шуме и шумско земљиште у КО општине Чока	14
Табела 4.	Граничне вредности параметара за заштиту здравља људи, на основу Уредбе о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 11/10, 75/10 и 63/13)	25
Табела 5.	Категорије квалитета амбијенталног ваздуха Категорија квалитета ваздуха	26
Табела 6.	SWOT анализа у области заштите животне средине општине Чока	40
Табела 7.	Индикатори животне средине на територији општине Чока	41
Табела 8.	Специфични циљеви заштите животне средине по областима у општини Чока	47
Табела 9.	Израда регистра извора загађивања на територији општине	51
Табела 10.	Специфични циљ 1.1 Изградња постројења за прераду воде у насељеном месту Падеј	52
Табела 11.	Специфични циљ 1.2. Реконструкција водоводне мреже у насељима Чока, Санад, Црна Бара, Врбица, Банатски Моноштор, Падеј, Остојићево, Јазово	53
Табела 12.	Специфични циљ 1.3. Праћење квалитета подземних вода на свим бунарима који се користе за водоснабдевање становника на територији општине Чока и достављање података надлежном општинском одељењу	53
Табела 13.	Специфични циљ 1.4. Израдити елаборат о одређивању одговарајућих локација за изградњу нових бунара у свим насељеним местима уз поштовање санитарних услова	53
Табела 14.	Специфични циљ 2.1. Израда пројектно техничке документације за канализациону мрежу - одвођења отпадних вода са сабирном мрежом и постројењем за пречишћавање у насељеном месту Чока, Падеј	54
Табела 15.	Специфични циљ 2.2. Фазна изградња канализационе мреже и постројења за пречишћавање у насељеним местима на територији општине Чока	55
Табела 16.	Специфични циљ 2.4. Одржавање система за одвод атмосферских вода на целој територији општине	55
Табела 17.	Специфични циљ 3.1. Континуирано праћење квалитета воде реке Златица	56
Табела 18.	Специфичан циљ 4.1. Дефинисање мерних места за праћење квалитета амбијенталног ваздуха на територији општине Чока и успостављање континуираног праћења квалитета амбијенталног ваздуха	57
Табела 19.	Специфичан циљ 4.2. Праћење емисије загађујућих материја у ваздух са емитера свих привредних субјеката који емитују загађујуће материје	57
Табела 20.	Специфичан циљ 5.1. – Успостављање системског праћења квалитета пољопривредног и непољопривредног земљишта	58
Табела 21.	Специфичан циљ 5.2. Подизање нивоа еколошке свести пољопривредника о потреби заштите земљишта као природног ресурса	58
Табела 22.	Специфичан циљ 6.1 - Унапредити систем уређења и одржавања зелених површина	59
Табела 23.	Специфичан циљ 6.2 - Повећати површину под зеленилом на територији општине Чока	60
Табела 24.	Специфичан циљ 6.3 - Повећање процента шумовитости општине Чока	60
Табела 25.	Специфичан циљ 7.1. Повећање површина под заштитом	61
Табела 26.	Специфичан циљ 8.2. Санација неуређених депонија	62
Табела 27.	Специфичан циљ 8.1 - Ревизија локалног плана управљања отпадом општине Чока	62
Табела 28.	Специфичан циљ 9.1. Израда акустичких мапа за општину Чока	63
Табела 29.	Специфичан циљ 9.2. Израда акционог плана заштите од буке општине Чока	63
Табела 30.	Специфичан циљ 9.3. Успостављање мониторинга буке на територији општине Чока	63
Табела 31.	Специфичан циљ 10.1. Индентификовање свих извора нејонизујућег зрачења	64
Табела 32.	Специфични циљ 11.1. Израда регистра објеката јавне намене у циљу исходавања енергетских пасоша	65
Табела 33.	Специфични циљ 11.2. Извођење радова и спровођење мера енергетске ефикасности у 30% јавних објеката и исходавање енергетских пасоша	65
Табела 34.	Специфичан циљ 12.1. Подигнут ниво знања и информисаности грађана о заштити животне средине кроз сарадњу цивилног и јавног сектора у области заштите животне средине	66
Табела 35.	Специфичан циљ 12.2. Повећано учешће грађана у доношењу одлука	66

Слике

Слика 1.	Положај општине Чока у АП Војводини (положај општине Чока,	6
Слика 2.	Прегледна геолошка карта Војводине (положај општине Чока,	8
Слика 3.	Хидрогеолошка карта Војводине (положај општине Чока,	11
Слика 4.	Педолошка карта за општину Чока	15
Слика 5.	Садржај природних органских материја у подземним водама основног водоносног комплекса одређених преко утршка калијум перманганата	22
Слика 6.	Процентуална заступљеност бунара за водоснабдевање у општинама АПВ, чије воде садрже више од 10 µg/l арсена	23
Слика 7.	Положај бунара за водоснабдевање у АПВ са приказом концентрације арсена	24
Слика 8.	Категорије ваздуха 2016 - оцена у складу са Законом о заштити ваздуха	26
Слика 9.	Локације објеката регионалног система управљања отпадом	45

A) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОД

Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, и 36/09-др. закон, 72/09 - др. закон, 43/11-УС и 14/16) прописана је обавеза јединица локалне самоуправе да, по угледу на Национални програм заштите животне средине, донесу Програм заштите животне средине за своју територију и да га, сходно донетом Акционом плану, спроводе у дефинисаном временском оквиру.

На основу, члана 68. Закона о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, и 36/09-др. закон, 72/09 - др.закон, 43/11-УС и 14/16), Програма коришћења средстава Буџетског фонда за заштиту животне средине општине Чока за 2017. годину („Службени лист општине Чока”, број 18/17), Одлуке о суоснивању Јавног предузећа за просторно и урбанистичко планирање и пројектовање „Завод за урбанизам Војводине” Нови Сад („Службени лист општине Чока”, број 8/17) и Закона о јавним набавкама („Службени гласник РС”, бр. 124/12, 14/15 и 68/15) и закљученог Уговора о изради Програма заштите животне средине општине Чока за период 2018 – 2023. године (број 501-41/01/2017-III, од дана 27.10.2017. године) приступило се изради Програма заштите животне средине општине Чока (у даљем тексту: Програм).

Програм заштите животне средине општине Чока израђује се као основни стратешки документ у овој области. Његова основна намена јесте свеобухватно сагледавање тренутног стања у свим појединачним областима животне средине на подручју општине Чока, утврђивање могућности реализације приоритетних активности у погледу унапређења дефинисаног стања и даље заштите животне средине, као и усаглашавање дефинисаних активности са Националним програмом заштите животне средине, Стратегијом одрживог развоја Републике Србије, Стратегијом одрживог развоја општине Чока и свим другим стратешким и планским документима вишег реда и другим секторским политикама.

Приликом израде Програма заштите животне средине општине Чока израђује се Акциони план за његово спровођење у дефинисаном периоду од 2018. године до 2023. године.

Циљ израде Акционог плана јесте јасно усмеравање задатака, мера, активности и пројеката које је неопходно извршити у циљу достизања зацртаних циљева у свакој од области животне средине. Због комплексности система и немогућности стопостотне приоритизације дефинисаних циљева и задатака у овом тренутку, издвајање приоритета у том погледу ће се одвијати и у току оперативног спровођења самог Програма.

Циљ израде Програма је детаљна и свеобухватна анализа стања животне средине са приказом најзначајнијих проблема, обезбеђење здравијег окружења за живот нашим грађанима, ангажовање капацитета обновљивих извора енергије, као и израда Акционог плана за достизање приоритетних циљева са усвојеним активностима ради ублажавања, отклањања, санирања и спречавања даље деградације нашег природног окружења.

Финансирање, као и индикатори за праћење успешности реализације зацртаних циљева су дефинисани овим Програмом.

1. НАДЛЕЖНОСТИ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Основни субјекти система заштите животне средине у Србији се могу утврђивати применом различитих критеријума и методологија, али се најпрепознативијим и истовремено најлогичнијим чини дефинисање ових субјеката на основу Устава РС и прописа у области животне средине.

Република Србија је демократска држава заснована на владавини права и социјалној правди, начелима грађанске демократије, људским и мањинским правима и слободама и припадности европским принципима и вредностима. Устав Републике Србије („Службени гласник РС“, број 98/06) као врховни документ који гарантује ова права свим својим грађанима, ступио је на снагу 8. новембра 2006. Устав прописује да надлежности над заштитом животне средине имају општине (члан 190. тачка 6), аутономне покрајине (члан 183. став 2. тачка 2) и Република Србија (члан 97. тачка 9). Уставом су свим грађанима гарантована права на здраву животну средину „свакоме“. Истовремено, за заштиту животне средине одговоран је такође „свако“, а посебно Република Србија и аутономне покрајине (став 2).

Према одредби члана 74. Устава, одговорност локалне самоуправе није у истој равни са одговорношћу Републике и аутономних покрајина, иако одредбе члана 190. Устава прописују надлежност локалне самоуправе, између осталог и у области животне средине.

Поред Устава, надлежности јединица локалне самоуправе дефинисане су и другим прописима, од којих су најзначајнији:

- Закон о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/07, 83/14 - др. Закон, 101/16-др. закон и 47/18),
- Закон о комуналним делатностима („Службени гласник РС“, бр. 88/11, 46/14- УС и 104/16) и прописи из области животне средине.

Законом о комуналним делатностима дефинисано је да комуналне делатности обухватају:

- 1) снабдевање водом за пиће;
- 2) пречишћавање и одвођење атмосферских и отпадних вода;
- 3) производња и дистрибуција топлотне енергије;
- 4) управљање комуналним отпадом;
- 5) градски и приградски превоз путника;
- 6) управљање гробљима и погребне услуге;
- 7) управљање јавним паркиралиштима;
- 8) обезбеђивање јавног осветљења;
- 9) управљање пијацама;
- 10) одржавање улица и путева;
- 11) одржавање чистоће на површинама јавне намене;
- 12) одржавање јавних зелених површина;
- 13) димничарске услуге;
- 14) делатност зоохигијене (члан 2).

Ради коришћења, чувања и одржавања средстава за обављање комуналних делатности, одржавања чистоће и заштите животне средине ЈЛС може да пропише опште услове одржавања комуналног реда и мере за њихово спровођење (члан 4. став 2). Влада изузетно може одлучити да на подручјима која су законом стављена под посебну заштиту, туристичком простору и другим подручјима од посебног значаја, управљач обезбеђује обављање комуналне делатности. Влада прописује услове обављања комуналне делатности на овим подручјима, ради одрживог коришћења и управљања природним ресурсима као и спречавања, отклањања и смањења негативних утицаја по животну средину. Јединица локалне самоуправе може својом одлуком, у складу са статутом, предвидети да градска општина, месна заједница или други облик месне самоуправе

обавља одређене послове у вези са обезбеђивањем услова за обављање комуналних делатности. Према одредбама члана 6. Закона ЈЛС је дужна да се у поступку поверавања обављања комуналних делатности руководи начелима конкуренције, економичности, ефикасности и заштите животне средине.

- Закон о водама („Службени гласник РС”, број 30/10, 93/12 и 101/16) предвиђа да управљање водама Република Србија остварује преко Министарства и других надлежних министарстава, органа аутономне покрајине, органа јединице локалне самоуправе и јавног водопривредног предузећа (члан 24). Законом су приписане надлежности ЈЛС, града, односно града Београда. ЈЛС је надлежна, између осталог, за следеће послове: управљање водним објектима (члан 23), обезбеђење заштите од штетног дејства вода и управљање ризицима (члан 45), организовање и спровођење одбране од поплава на водама II реда (члан 53), затим, доноси Оперативни план за одбрану од поплава (члан 55), одређује ерозионо подручје, услове за његово коришћење и радове и мере за заштиту од ерозије и бујица (члан 61), спроводи превентивне мере и заштитне радове (члан 62, 63), одређује место и начин општег коришћења воде (члан 67), подноси захтев за одређивање зона санитарне заштите (члан 77), доноси акт о испуштању отпадних вода у јавну канализацију (члан 98), доноси водна аката (члан 114), издаје водне услове (члан 118), издаје водни налог (члан 128), води водне књиге (члан 130), издаје одобрења за прикључење на јавни водовод у сеоском насељу (члан 138), итд.

Прописи у области животне средине и надлежност локалне самоуправе

Законом о локалној самоуправи се утврђују послови из надлежности градова и општина, али те надлежности нису регулисане овим законима већ тзв. секторским законима, односно законима из појединих области. Једна од таквих области у којој се прописују надлежности локалне самоуправе је и област животне средине. Већина важећих закона у области заштите животне средине садржи одредбе које се односе на надлежности локалне самоуправе. То је општа и уједно једна он најзначајнијих карактеристика прописа у области животне средине усвојених у РС у последњих неколико година, а који су донети, између осталог, у циљу усаглашавања са релевантним прописима ЕУ. Могло би се рећи да је овај процес започет доношењем четири системска закона у области животне средине из 2004. године, а настављен доношењем сета закона из 2009. године.

Законом о заштити животне средине дефинисано је да су субјекти система заштите животне средине: Република, аутономна покрајина, општина (јединица локалне самоуправе - ЈЛС), предузећа, друга домаћа и страна правна лица и предузетници који у обављању привредне и друге делатности користе природне вредности, угрожавају или загађују животну средину (правна и физичка лица), научне и стручне организације и друге јавне службе и грађанин, групе грађана, њихова удружења, професионалне или друге организације.

Према одредбама члана 5. овог закона, у остваривању система заштите животне средине и јединица локалне самоуправе, поред осталих субјеката, одговорна је за сваку активност којом се мењају или се могу променити стање и услови у животној средини, односно за непредузимање мера заштите животне средине, у складу са законом.

На основу члана 109. Закона о заштити животне средине, јединици локалне самоуправе поверени су, између осталог и послови вршења инспекцијског надзора над извршавањем послова поверених овим законом и прописима донетим на основу њега.

У складу са програмима мониторинга, које на основу посебних закона доноси Влада, ЈЛС доноси програме мониторинга на својој територији и обезбеђује финансијска средства за обављање мониторинга (члан 69), а надлежни орган јединице локалне самоуправе

води Локални регистар извора загађивања животне средине (члан 75. став 3). Надлежни орган јединице локалне самоуправе дужан је да, на прописан начин, Агенцији за заштиту животне средине, која води информациони систем заштите животне средине и израђује извештај о стању животне средине у Републици, доставља податке из мониторинга и податке за израду извештаја који Влада једанпут годишње подноси Народној скупштини.

Јединица локалне самоуправе има и обавезу да редовно, благовремено, потпуно и објективно обавештава јавност о стању животне средине, односно о појавама које се прате у оквиру мониторинга нивоа загађујућих материја и њихове емисије, као и о мерама упозорења или развоју загађења који могу представљати опасност за живот и здравље људи (члан 78), да по захтеву доставља информације које се односе на заштиту животне средине (члан 79) и да, у складу са законима који регулишу посебне области заштите животне средине, обезбеди учешће јавности у одлучивању (члан 80).

Такође, чланом 68. дефинисано је да ЈЛС доноси програм заштите животне средине на својој територији, односно локалне акционе и санационе планове, у складу са Националним програмом и плановима и својим интересима и специфичностима.

На крају, чланом 83. дефинисано је да ЈЛС, у оквиру својих овлашћења и у складу са законом, има обавезу да обезбеди финансирање и остваривање циљева заштите животне средине.

Чланом 83. дефинисано је да Република Србија, аутономна покрајина односно ЈЛС у оквиру својих овлашћења обезбеђује финансирање и остваривање циљева заштите животне средине. Средства се могу обезбедити и путем донација, кредита, средстава међународне помоћи, средстава страних улагања намењених за заштиту животне средине, средстава из инструмената, програма и фондова ЕУ, УН и међународних организација.

На основу горе наведених закона, као и:

- Закона о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09),
- Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10),
- Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС“, број 135/04 и 25/15),
- Закона о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 10/13),
- Закон о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10),
- Закона о управљању отпадом („Службени гласник Републике Србије“, бр. 36/09, 88/10 и 14/16),
- Закона о хемикалијама („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 92/11, 93/12 и 25/15),
- Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10 и 14/16).

Јасно се дефинишу бројне и значајне обавезе и одговорности јединица локалне самоуправе за заштиту животне средине.

Програм заштите животне средине ЈЛС представља основ за идентификацију постојећих проблема у заштити животне средине и дефинисање даљих активности неопходних за решавање истих, као и препознавање кључних актера који треба да учествују у њиховој реализацији.

2. САДРЖАЈ И СТРУКТУРА ПРОГРАМА И МЕТОДОЛОГИЈА

У Републици Србији је до израде овог програма урађено свега неколико локалних програма животне средине, а садржај и структура тих програма се знатно разликују.

Програм заштите животне средине развијен је на основу постојећег законског оквира и стратешког оквира на националном, регионалном и локалном нивоу. Програм је усклађен са Националним програмом заштите животне средине („Службени гласник РС“, број 12/10), Националном стратегијом за укључивање Републике Србије у Механизам чистог развоја Кјото протокола за секторе управљања отпадом, пољопривреде и шумарства („Службени гласник РС“, број 8/10) и Националном стратегијом одрживог развоја („Службени гласник Републике Србије“, број 57/08).

Сам садржај Програма је усмерен ка циљу да обухвати све области које су у надлежности локалних самоуправа, али и одређене специфичне проблеме који су карактеристични за општину Чока.

Иако је Законом о заштити животне средине дефинисано да јединице локалне самоуправе доносе програме заштите животне средине у складу са стратешким документима и својим интересима и специфичностима, није једноставно утврдити садржај локалног програма заштите животне средине.

Програм заштите животне средине општине Чока (у даљем тексту: Програм) израђује се за период од пет година и обухвата целокупну територију општине Чока.

Координациони тим и радне групе су, по фазама пројекта, извршили:

- анализу тренутног стања животне средине,
- дефинисали проблеме,
- утврдили циљеве и индикаторе
- развили акциони план за период од 5 година.

Програм је рађен на основу постојећег стања животне средине у општини Чока, а са циљем утврђивања тренутног стања и жељеног стања у периоду од 5 година и начина на који се жељено стање може постићи.

У Програму су дати индикатори за праћење стања животне средине, у складу са Правилником о Националној листи индикатора заштите животне средине („Службени гласник РС“, број 37/11) и индикатори за праћење и евалуацију имплементације Програма.

Финансирање Програма, односно извори и начини обезбеђивања средстава за његову имплементацију, приказани су у посебном поглављу овог документа.

Програм се састоји од четири основна дела:

1. анализе тренутног стања животне средине;
2. приказа и описа најзначајнијих проблема животне средине;
3. списка утврђених циљева, општих и специфичних;
4. акционог плана за достизање циљева.

Посебан део документа је посвећен питањима инспекцијског надзора, мониторинга и извештавања о стању животне средине, као и питањима едукације и подизања јавне свети о животној средини.

У Програму су дати индикатори за праћење стања животне средине, у складу са Правилником о Националној листи индикатора заштите животне средине и индикатори за праћење и евалуацију имплементације Програма. Финансирање Програма, односно извори и начини обезбеђивања средстава за његову имплементацију су приказани у посебном поглављу овог документа.

3. ОПШТИ ПОДАЦИ О ОПШТИНИ ЧОКА

3.1. Географски и административни положај

Територија општине Чока се простире у североисточном делу АП Војводине, између Тисе, Мориша и Златице. Граничи се са територијама следећих општина: Нови Кнежевац на северу, Кикиндом на истоку, општинама Адом и Сентом на западу и Кањижом на северозападу.

На крајњем североисточном делу територија општине Чока излази на државну границу са Румунијом. Западна граница је природна. Њу чини Тиса. Она раздваја територију општине Чока од општина Сенте и Аде.

Општина Чока и по површини и по броју становника спада у групу мањих војвођанских општина. У погледу међусобног положаја насеља у општини може се рећи да се већа и економски јача насеља налазе у Потисју, на ивици лесне терасе према алувијалној равни Тисе. Идући од севера према југу она су поређана овим редом: Санад, Чока, Остојићево и Падеј. Групу мање развијених насеља чини Јазово, Црна Бара, Врбица и Банатски Моноштор.

Слика 1. Положај општине Чока у АП Војводини (положај општине Чока, Извор: Просторни план општине Чока)

3.2. Демографија

Анализа демографског развоја општине Чока извршена је на основу званичних статистичких података пописа становништва у периоду 1991-2011. године. У општини Чока, у укупно 8 насеља, просечне популационе величине 1425 становника, према попису становништва 2011. године, живи 11398 становника, у 4663 домаћинства, просечне величине 2,4 члана по домаћинству.

Табела 1. Укупан број становника, домаћинства и просечна величина домаћинства

Насеље	Број становника по методологији пописа 2002. године			Индекс 2011/2002	Укупан број домаћинства	Просечна величина домаћинства
	1991.г	2002.г	2011.г			
Банатски Моноштор	152	135	102	75,6	41	2,49
Врбица	546	404	238	58,9	116	2,05
Јазово	1113	978	742	75,9	297	2,50
Остојићево	3007	2844	2324	81,7	941	2,47
Падеј	3158	2882	2376	82,4	1020	2,33
Санад	1367	1314	1151	87,6	427	2,70
Црна Бара	588	568	437	76,9	182	2,40
Чока	5187	4707	4028	85,6	1639	2,46
Укупно општина	15118	13832	11398	82,4	4663	2,44

У периоду 1991.-2011. године, укупан број становника општине Чока смањено се за 24,6% или 3720 лица. Према попису 2002. године популација је смањена за 1286 лица. Смањење укупног броја становника још је израженије према последњем попису када је укупна популација смањена за 2434 лица, или 17,6%. Општа демографска ситуација општине Чока је неповољна. Карактеристичан је перманентан пад популације у свим насељима, уз неповољну старосну структуру, са високим индексом старења и изразито високом негативном стопом природног прираштаја. Очекује се да ће се у свим насељима наставити процес депопулације, уз погоршање виталних карактеристика популације, те је неопходно применом одговарајућих мера демографске политике, бар ублажити негативне популационе тенденције.

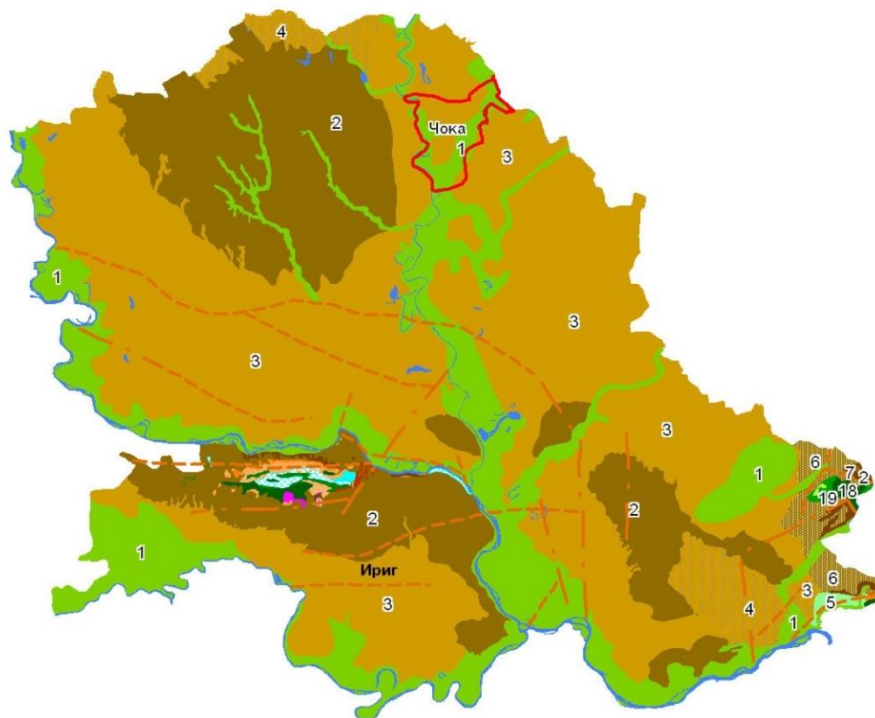
3.3. Природни ресурси

Геолошке и геоморфолошке карактеристике подручја

У **геолошком** погледу, подлогу језерским седиментима на територији општине Чока чине стене палеозојске старости (гнајс – конгломерати, кварцити и шкриљци) и тријаски кречњаци. Дебљина језерских седимената је различита од 1000 m северозападно од Санада до 3500 m источно од Црне Баре и Врбице. Представљени су углавном глинама и песковима различитог механичког и хемијског састава.

Најмлађе геолошке творевине представљене су флувијалним (шљунак, песак, муљ) и еолским (лес) седиментима. Песак је констатован на више места и експлоатише се као грађевински материјал. Највећи мајдан песка се налази око километар источно од Црне Баре. Наслаге песка се налазе испод слоја алувијалног земљишта.

*Извор података: Група аутора, Геолошка карта СР Србије, Р 1 : 400 000
 Издавач: Институт за пољопривредна истраживања Нови Сад 1971.
 НАПОМЕНА : Карта је векторизована у ЈП "Завод за урбанизам Војводине"
 за потребе информационог система о простору АПВ

Легенда

1 Алувијални нанос,Халоген	13 Горњокредни флиш:конгломерати, пешчари, лапорци,глинци,Креда
2 Типски лес,Пleistоцен	14 Сенон (нерашчлањени),Креда
3 Терасни лес,Пleistоцен	15 Серпентин,Јура
4 Еолски песак,Пleistоцен	16 Дијабази,Јура
5 Шљункови и пескови речних тераса,Пleistоцен	17 Тријаски кречњаци,Тријас
6 Шљункови, пескови, глине,Плиоцен	18 Кристални шкриљци, без гнајсева (старији палеозоик)
7 Лапори, глине, глине са угљем,Плиоцен	19 Гнајсеви,Прекамбрија
9 Церитски кречњаци и пешчари,Миоцен	20 Гранити,Тријас
10 Литотамнијски кречњаци и лапорци,Миоцен	--- Покривени раседи
11 Глинци са игљем и базални конгломерати,Миоцен	- - - Раседи назначени геофизичким испитивањима
12 Трахит,Миоцен	□ Граница општине

Слика 2. Прегледна геолошка карта Војводине (положај општине Чока, Извор: Просторни план општине Чока)

Рељеф чоканске општине одликује се елементима који су заједнички за рељеф читавог северног Баната. То је равничарско подручје, са малим висинским разликама. Апсолутне висине се крећу од 78 m до 85 m. Основни правац нагнутости терена је од севера ка југу, односно правцу отицања Тисе. Нагнутост се још запажа и од североистока ка југозападу.

На простору чоканске општине издвајају се две рељефне целине: лесна тераса и алувијалне равни Тисе и Златице.

Лесна тераса представља вишу степеницу, не јединствену површину, рашчлањена је алувијалним равнима левих притока Тисе. Према југу и југоистоку ово лесно острво се граничи са алувијалном равни Златице, а на северу и истоку са нижим ритским земљиштем. Најшира је у северном делу на линији Црна Бара-Санад, а најужа између Остојићева и Јазова. Захвата скоро једну трећину укупне територије општине, просечне надморске висине 84 m.

Алувијалне равни Тисе и Златице су у просеку 4-6 m нижи терени од лесне терасе. Алувијална раван Тисе на западу се простире до Тисе, а према истоку до лесне терасе од које је одвојена одсеком.

Алувијална раван Златице се простире у правцу североисток-југозапад. У границама чоканске општине се налази само један део алувијалне равни Златице.

Алувијална раван Златице је за разлику од алувијалне равни Тисе, препуна многобројних депресија које представљају некадашње меандре и рукавце.

Генерално посматрано, алувијалне равни не представљају потпуно заравњене површине и на њима се запажају мањи рељефни облици. Идући од севера према југу прва је Стара или Мртва Тиса. Друга је највећа депресија Вок која се простире између Чоке и Остојићева.

Хидрографске и хидролошке карактеристике

Површинске воде

Хидрографију на територији општине чине река Тиса, детаљна каналска мрежа ХС ДТД и рибњаци.

Највећи природни водоток је река Тиса која тече западном периферијом чоканске општине и у дужини од 30 km представља природну границу према сенћанској и ађанској општини.

Главни максимум водостаја на Тиси се јавља у априлу, услед топљења снега и пролећних киша и дотоком од притока. Споредни максимум се јавља у децембру и резултат је јесењих киша. Главни минимум се јавља у октобру, као последица сушног периода у другој половини лета и великог испаравања. Споредни минимум пада у зимске месеце, у јануару и фебруару, а последица је излучивања падавина у облику снега.

Колебљивост водостаја условљава разлике у протицајима:

Мале воде	=	122 m ³ /sec
Средње мале воде	=	215 m ³ /sec
Средње воде	=	786 m ³ /sec
Средње велике воде	=	2.200 m ³ /sec
Велике воде	=	3.480 m ³ /sec.

Други водоток на територији општине је Златица, лева притока Тисе. Њена дужина тока кроз територију општине износи 23,5 km. Преко кикиндског канала повезана је са главним каналом хидросистема ДТД. Режим Златице у великој мери зависи од режима Тисе. При ниском водостају у Тиси, вода из Златице гравитационо отиче и на тај начин се одводњава око 50.000 ha у подручју. Међутим, при високим водостајима Тисе, дешава се да ниво воде у њеном кориту достигне висину нивоа у Златици и у случајевима када је ниво у Тиси и даље растао, долазило је до изливања Златице у њену алувијалну раван. Да би се то спречило, изведена је устава на граници између Србије и Румуније која се затвара када се ниво издигне до коте 77,60 mАНВ. Проблем одвођења Златице решен је повезивањем са кикиндским каналом.

Одвођење сувишних вода са угрожених терена чоканске општине, подељено је у неколико система за одводњавање. Њиховом каналском мрежом одводњава се површина од 30.000 ha. Чокански систем прихвата део вода са лесне терасе и воде Великог и Малог рита. Дужина каналске мреже износи 40 km, а главни канал има спој са Тисом низводно од сенћанског моста и на том месту се налази црпна станица капацитета 0,5 m³/sec.

Ђурђева, Велика и Кера бара представљају систем којим се одводњава око 3.500 ha, а заједничка црпна станица се налази западно од Остојићева капацитета 0,5 m³/sec.

Песирским системом одводњавају се воде Песира, Малог рита и делом са Бетлехена. Дужина каналске мреже износи 9,3 km, а уграђена је црпна станица капацитета 0,4 m³/sec.

Врбичким системом одводе се воде североисточног дела чоканске и источног дела новокнежевачке општине са укупном дужином канала 87 km. У систему постоје две црпне станице капацитета 1,2 m³/sec и 4,0 m³/sec.

На територији чоканске општине постоје и бројна језера, баре и мочваре. Ту су најпре језера настала пресецањем меандара која се формирају у мртвајама. Једно од таквих језера је Мртва Тиса која опкољава потес Батка, а дужине је 2,5 km, просечне ширине око 120 метара, а површине око 0,3 km².

Језеро Јама налази се северно од Санада, а према постанку је тзв. Провално језеро, настало проваљивањем насипа, при чему су огромне масе воде издубиле језерски базен. Дужина језера је око 80 m, а има елипсаст облик. Једним делом се храни водом из Тисе, тако што се при вишим водостајима Тисе, њена вода филтрира кроз песковито земљиште и притиче у језеро.

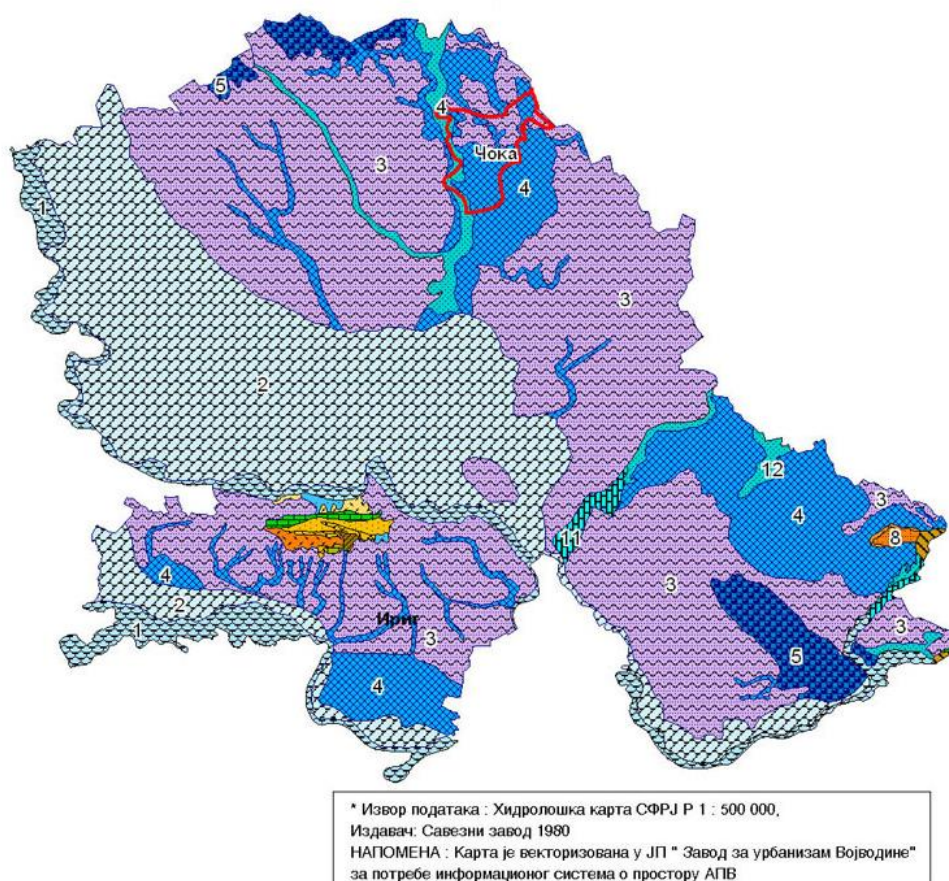
Постоји и једно вештачко језеро (рибњак) површине око 620 ha у близини Јазова.

Подземне воде

Кретање вода прве издани на територији општине Чока има пресудан утицај на дренажност читавог подручја. Топографска површина чоканске општине састоји се од водопрпусног земљишта, кроз које се вода процеђује и понире до првог водонепропусног слоја.

Дубина горњег нивоа прве издани на територији чоканске општине није свуда иста. На лесној тераси је на већој, а у алувијалним равнинама Тисе и Златице на мањој дубини. Површина лесне терасе је у просеку за 4 m до 6 m, виша од површине алувијалних равни. Лесна тераса је у целини узевши, благо нагнута према алувијалним равнинама Тисе и Златице, те је због те нагнутости и слој изданске воде благо нагнут, услед чега се јавља подземно отицање изданских вода лесне терасе. Поред периферног подземног одводњавања постоји и унутрашње отицање тих вода. Наиме, подземне воде лесне терасе отичу и према многобројним депресијама на лесној тераси, због чега је горњи ниво подземних вода у депресијама на мањим дубинама него у вишим деловима лесне терасе.

Легенда

	1Шљунковите алувијалне насlage		13Глине, пескови, шљункови, пешчари, конгломерати, лапорци и кречњаџи
	2Песковите алувијалне насlage		14Глине, лапоровите глине, песковите и шљунковите глине
	3Лес и песковити лес		15Лапори у смењивању са песковима и шљунковима
	4Лесоидни седименти		16Кречњаџи, плочасти и танкослојевити, лапорци и лапоровити кречњаџи
	5Еолски пескови		17Кречњаџи и доломити у смењивању
	6Конгломерати, пешчари,		18Дациџи, андезити, порфири, базалџи, и дијабази
	7Зелени шкриљџи и амфиболити		Граница општине
	8Гнајсеви, микашиџи, лептиколити		
	9Аргилошиџи, филити, пешчари и конгломерати		
	10Серлентинити и перидотити		
	11Алувијални пескови, местимично заглињени		
	12Ситнозрни пескови		

Слика 3. Хидрогеолошка карта Војводине (положај општине Чока, Извор: Просторни план општине Чока)

Климатске карактеристике

Основу за анализу климатских карактеристика на простору општине Чока, представљају подаци са најближе метеоролошке станице у Кикинди, за период од 1991-2006.год., добијених од Републичког хидрометеоролошког завода у Београду.

Температура ваздуха - Средња годишња температура ваздуха износи 11,5°C. Најхладнији месец је јануар са средњом температуром ваздуха 0,6°C, а најтоплији је јули са 22,5°C. Апсолутна максимална температура ваздуха износи 38,9°C, док је апсолутно минимална од - 22,7°C., тако да апсолутна годишња амплитуда износи 61,6°C. Датуми првог и последњег дана са мразом, са минималном температуром ваздуха испод 0°C се јављају од 26.10. до 19.04. Средње годишњи број дана са минималном температуром ваздуха < 0°C годишње износи 84,1.

Влажност ваздуха - Просечна релативна влажност ваздуха за шири простор Чоке износи 72,3%. Највећа релативна влажност је у децембру 87 %, а најмања у јулу 62,6%. Минимална вредност релативне влажности ваздуха износи 26,2 %.

Облачност и осунчаност - Средња годишња вредност облачности за Чоку и околину износи 54 %. Облачност опада од зимских ка летњим месецима. Средњи број ведрих дана (чија средња дневна облачност није већа од 20 %) просечно годишње износи 61,1 дан. Број облачних дана (при средње дневној облачности од 80 % и већој) већи је од броја ведрих дана, а износи просечно годишње око 92,4 дана.

Осунчавање је у тесној вези са облачношћу. Према подацима, највећа годишња вредност осунчаности је у јулу 300,4 часова, а најмања у децембру 59,9 часова. Просечна годишња вредност сијања сунца је око 2221,3 часова, односно 6,1 часова дневно, те је дужина осунчавања задовољавајућа.

Падавине - Просечна годишња количина падавина која се излучи над овим простором износи 554,6 mm. Максималне количине падавина се јављају у јулу 68,3 mm, а минималне у фебруару 23,6mm.

Гледано по годишњим добима, највише воденог талога се излучи током лета 177,1 mm, а најмање зими 106 mm. У вегетационом периоду распоред падавина је повољан јер падне нешто више од половине укупне годишње суме 56,2 %. Апсолутна дневна максимална висина падавина износи 60,9 mm. Укупан број дана са падавинама у току године просечно износи 127,9 дана, најмање у октобру 7,8 дана, а највише у децембру 13,4 дана. Број дана са падавинама у облику снега просечно годишње се јавља 21,4 дана, док се снежни покривач задржи у просеку 36,4 дана.

Ветровитост - Према подацима са најближе метеоролошке станице у Кикинди, у структури годишње учесталости, доминирајући су ветрови из правца југоистока (са 102‰) и северозапада (са 182 ‰), док су најмање заступљени ветрови из правца исток-североисток (26 ‰) и истока (32 ‰). Посматрано по годишњим добима, најучесталији су ветрови из југоисточног правца (током зиме, пролећа и јесени) и северозападног (лети). У погледу просечних брзина, највећу брзину имају такође ветрови из југоисточног правца и јужног (3,4m/sec), док најмању брзину имају ветрови из источног правца (2,2 m/sec).

Просечно годишње учешће тишина на посматраном простору износи 42 ‰. Број дана са олујним ветром (јачине 8 и више Бофора) у просеку годишње износи 23,7 дана, што је далеко мање од просека за Банат (50,1), односно Војводину (35,2) дана.

Педологија

Генерално посматрано општина Чока има солидну, педолошку основу за развој свих производних облика пољопривреде.

Педолошки састав земљишта општине Чока је доста разноврстан, што се види из наредне Табеле 2.

Табела 2. Педолошки састав земљишта на простору општине Чока

Врста земљишта	Површина (ha)	Процент
Чернозем карбонатни на лесној тераси	901,47	2,74
Чернозем са знацима оглејавања у лесу	7.361,19	22,40
Чернозем бескарбонатни	1.431,04	4,35
Чернозем солончакасти	663,54	2,02
Чернозем солоњецасти	756,13	2,30
Чернозем на песковитом лесу	122,47	0,37
Алувијално песковито земљиште	122,99	0,37
Алувијално иловасто земљиште	700,1	2,13
Алувијално забарено земљиште	664,37	2,02

Врста земљишта	Површина (ha)	Процент
Алувијално земљиште на ритској црници	417,81	1,27
Ливадска црница бескарбонатна	1,49	0,00
Ливадска црница солончакаста	118,69	0,36
Ритска црница карбонатна	212,1	0,65
Ритска црница карбонатна заслањена	872,43	2,65
Ритска црница бескарбонатна	2.669,28	8,12
Ритска црница бескарбонатна местимично	275,25	0,84
Ритска смоница	8.264,18	25,15
Ритска смоница заслањена	269,34	0,82
Ритска смоница заслањена и алкализована	565,3	1,72
Мочварно глејно земљиште	450,56	1,37
Солончак	965,66	2,94
Солоњец	3.584,37	10,91
Солњец солончакасти	722,01	2,20
Реке, језера, баре и мочваре	749,05	2,28

Најзначајније површине захватају разни типови чернозема 34,18%, међу којима преовлађује чернозем са знацима оглејавања у лесу који обухвата 22,40% целокупне територије општине Чока. Сви остали варијетети чернозема обухватају вишеструко мање површине. Чернозем је углавном лоциран у северном делу општине Чока.

Черноземи спадају у најплоднија земљишта са највећим производним потенцијалима, са значајним учешћем хумуса у површинском делу и са одличним водним и ваздушним режимом, као и добрим механичким саставом. Ипак, чернозем са знацима оглејавања у лесу не спада у врхунске врсте чернозема. Налази се на лесним терасама и платоима, а настаје деловањем подземних вода, услед чега се јављају промене у лесу. Овај чернозем углавном покрива дубље развучене и простране депресије, а по морфолошким особинама у акумулативно-хумусном делу је близак другим черноземним творевинама.

Значајније површине на територији општине Чока обухватају земљишта типа смонице око 27,69%, од чега је далеко најзаступљенија ритска смоница заслањена 25,15%, док су остале смонице неупоредљиво мање заступљене.

Ритска смоница заслањена је појединачно најзаступљеније земљиште у општини Чока. Смонице су тешка глиновита земљишта, са високим учешћем честица глине и праха. По хемијском саставу најчешће су неутрална или слабо кисела земљишта. Количина хумуса је врло ниска, услед дуготрајног искоришћавања. Производне особине смонице указују на њену релативно високу плодност, која је у нашим условима умањена неадекватном обрадом што је довело до испирања хумуса, а такође и чињеницом да се у деловима кишних година ово земљиште јако тешко обрађује.

У општини Чока смоница покрива крајње југозападне и крајње североисточне делове општине.

Различити облици ритских црница обухватају 12,26% општине, од којих је најзаступљенија ритска црница бескарбонатна 8,12%. Ритске црнице обухватају централне делове општине, пружајући се у правцу исток-запад. Ритске црнице су хидрогене творевине настале под утицајем површинске или подземне воде.

До пре око двеста година ова земљишта су углавном била под водом, а каснијим мелиоративним захватима претворена су у ораничне површине. Ритска црница бескарбонатна на подручју северног баната спада у земљишта тешког механичког састава. Ово земљиште се готово у целости користи за ратарску производњу и на њему се гаје разноврсне културе. Најпогоднија култура за гајење на овом земљишту показала се луцерка, која својим дубоким кореном доприноси поправљању водно-ваздушног режима земљишта, а азотификацијом поправља хемијска својства. Значајне површине у општини Чока обухвата и салоњец 10,91%, лоциран углавном у јужним деловима општине.

Солоњец се сматра слатнинастим земљиштем, настало алкализацијом. Ово земљиште је најраспрострањенија врста слатина, а као и други облици слатинастих земљишта и солоњец се одликује тешким механичким саставом, високом алкалношћу, неповољним водно-ваздушним режимом.

Такве особине чине га тешким за обраду и не препоручују га као ратарско земљиште, већ га чине погодним за коришћење као пашњаци. Остали типови земљишта на подручју општине Чока заступљени су у знатно мањој мери и то фрагментирано, осим разних типова алувијума који су концентрисани у поречју реке Тисе и обухватају значајне површине око 5,79% општинске територије.

Шуме, шумско земљиште и ловна подручја

Шумско земљиште захвата 1,43% укупне територије општине и то највише у Падеју 3,08%, а најмање у Врбици 0,06%.

Потенцијали планског подручја су шуме и шумско земљиште у површини од 459,12 ha на територији општине Чока. Иако је шумовитост од 1,43 % мања од оптималне шумовитости дате ППР Србије, значајне су заштитне и производне функције ових шума (производња техничког дрвета). Према подацима из шумских основа, површине под шумама и шумским земљиштем су веће, од катастарски исказаних.

Табела 3. Шуме и шумско земљиште у КО општине Чока

Р.бр.	КО општине Чока	Површина ha	%
1.	Чока	58,92	1,19
2.	Врбица	1,80	0,06
3.	Јазово	5,40	0,19
4.	Остојићево	51,85	0,84
5.	Падеј	241,72	3,08
6.	Санад	90,94	2,60
7.	Црна Бара	8,49	0,22
Укупно		459,12	1,43

Највећи комплекси шума су уз водоток Тисе и у атару насеља Падеј од 241,72 ha, а најмање шума се налази у КО Врбица (1,80 ha).

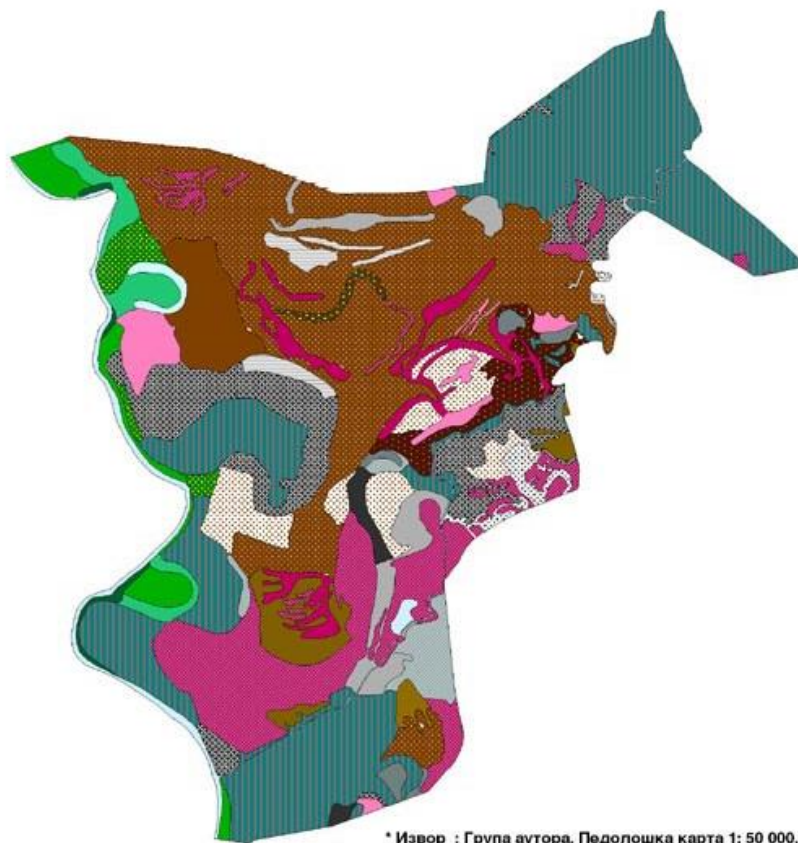
Шуме уз Тису штите одбрамбени насип и друге водопривредне објекте од високих вода, утичу на смањење воденог таласа и регулишу климатске факторе (ублажавају екстремне температуре и смањују ударе кошаве). То су мешовите, вештачки подигнуте и изданачке шуме тополе, врбе, јасена и клонова ЕАТ. Уз канале је заступљен, поред поменутих врста и багрем.

Површине под ваншумским заштитним зеленилом се налазе у оквиру економија, салаша, путева и ловних ремиза.

На простору обухвата Плана налазе се ловишта „Велики рит“, површине 23.139,00 ha, и ловиште „Шујмош“ површине 7.833,00 ha, која су дата на газдовање ловачким удружењима.

Ловишта чине шуме и шумско земљиште, пашњаци и ливаде и оранице у највећем проценту и воде, баре и трстици. У ловишту су заступљена крупна и ситна ловна дивљач, перната дивљач и трајно заштићене врсте. У постојећим ловиштима је потребно унапредити услове станишта и повећати бројност популације дивљачи.

* Извор : Група аутора, Педолошка карта 1: 50 000,
издавач: Институт за пољопривредна истраживања, Нови Сад 1971.
НАПОМЕНА : Карта је векторизована у ЈП Завод за урбанизам Војводине
за потребе информационог система о простору АПВ 2005. године

Легенда

16	Чернозем карбонатни на лесној тераси
20	Чернозем са значајним оглејавањем у лесу
21	Чернозем бескарбонатни
25	Чернозем солончакасти
26	Чернозем солончакасти
27	Чернозем на песковитом лесу
46	Алувијално песковито зем.
47	Алувијално иловасто земљиште
49	Алувијално забарено зем.
53	Алувијално зем. на ритској црници
61	Ливадска црница бескарбонатна
64	Ливадска црница солончакаста
66	Ритска црница карбонатна
70	Ритска црница карбонатна заслањена
72	Ритска црница бескарбонатна
74	Ритска црница бескарбонатна местимично
76	Ритска смоница
77	Ритска смоница заслањена
78	Ритска смоница заслањена и алкализован
79	Мочварно глејно земљиште
82	Солончак
83	Солончак
84	Солончак солончакасти
87	Реке, језера, баре и мочваре

Тип	Површина (ха)	Процент
16	901,47	2,74
20	7.361,19	22,40
21	1.431,04	4,35
25	663,54	2,02
26	756,13	2,30
27	122,47	0,37
46	122,99	0,37
47	700,1	2,13
49	664,37	2,02
53	417,81	1,27
61	1,49	0,00
64	118,69	0,36
66	212,1	0,65
70	872,43	2,65
72	2.669,28	8,12
74	275,25	0,84
76	8.264,18	25,15
77	269,34	0,82
78	565,3	1,72
79	450,56	1,37
82	965,66	2,94
83	3.584,37	10,91
84	722,01	2,20
87	749,05	2,28

Слика 4. Педолошка карта за општину Чока

Сеизмичност

Према подацима Републичког сеизмолошког завода, на карти сеизмичког хазарда за повратни период од 475 година, на подручју општине Чока је утврђен VII-VIII степен сеизмичког интензитета према Европској макросеизмичкој скали (ЕМС-98). У односу на структуру тј. тип објекта, дефинисане су класе повредивости односно очекиване деформације и оштећења на објектима. Тако би се у смислу интензитета и очекиваних последица на посматраном подручју за VII степен сеизмичког интензитета манифестовао „силан земљотрес“, а за VIII степен „штетан земљотрес“.

Привреда

Пољопривреда

Пољопривреда је уз индустрију носиоц развоја привреде општине Чока.

Као што је већ уобичајено за банатске општине и у општини Чока, површине под њивским културама апсолутно доминирају и чине квантитативну окосницу пољопривредне производње. Збирни проценат удела њивских култура у укупној површини општине износи 63,39% и прилично је уједначен чак и када се посматра по катастарским општинама (Врбица 77,01% - Падеј 52,39%). Од њивских култура најзаступљеније су житарице, а знатно мање индустријско и крмно биље.

Оно што Чоку издваја у односу на окружење јесте неубичајено висок процентуални удео земљишта под пашњацима 17,53% (на нивоу општине), док тај проценат у рецимо КО Падеј износи читавих 25,96%, а доста је висок и у другим КО. Мора се међутим констатовати да овако висок удео пашњачких површина није у довољној мери искоришћен са аспеката сточарске производње.

Такође су значајне површине под ливадама 5,79% од укупне територије општине, међутим тај проценат варира по катастарским општинама, знатно више од других категорија и то од 11,87% у КО Јазово до 0,88% у КО Чока. Али, оно што важи кад је реч о пашњацима, може се односити и на ливаде, ни оне се не користе у довољној мери за унапређење сточарске производње.

Шумско земљиште захвата 1,43% укупне територије општине и то највише у Падеју 3,08%, а најмање у Врбици 0,06%.

Све остале категорије земљишта по начину коришћења (виногради, воћњаци, трстици, мочваре и вртови) захватају мање од по 1%, али и поред тога, пре свега виноградарство има доста запажен привредни значај у овој општини.

Ратарство

Пољопривредно земљиште, обрадиво и необрадиво, обухвата око 28.995,2 ха према подацима из 2017. године, што представља скоро 90% укупне површине општине. Преовлађују земљишта нижих класа, тако да 80% обрадивог земљишта спада у II, III и IV класу.

Државног земљишта има око 13.173,46 ха. Од тога је око 6.400 ха обрадиво, а остатак чине ливаде, пашњаци у власништву државе. Државно земљиште углавном обрађују пољопривредна предузећа која су настала приватизацијом делова некадашњег пољопривредног комбината и земљорадничких задруга. Они углавном гаје пшеницу, кукуруз и индустријско биље (сунцокрет, шећерну репу).

На територији општине уочен је пад броја газдинстава, са 1563 на 1353 газдинства у 2017. години. Због уситњености, неповољне старосне и образовне структуре, слабе и застареле механизације и недостатка складишних капацитета, индивидуални пољопривредни произвођачи све теже опстају у условима велике конкуренције на тржишту примарних пољопривредних производа.

Сточарство

Сточарство је важна делатност становништва Чоке. На подручју општине Чока постоје две регистроване фарме, једна за узгој свиња, а друга је за говеда. Према подацима из 2017. године, узгаја се укупно 21221 свиња. Укупно има 2682 грла говеда, од чега нешто испод 1440 чине краве музаре. На територији општине има око 8670 оваца углавном аутохтоне расе „Чоканска цигаја“. У последње време уводе се и нове расе оваца које се укрштају са цигајом.

Због непостојања организоване производње (фарме, услужни тов, задругарство), малог броја грла по домаћинству, њиховог неуједначеног расног састава и слабих производних особина, отежан је откуп товних свиња, јагњади и млека и постиже се неповољнија цена на тржишту. Нестабилни тржни услови, непостојање дугорочних државних планова додатно обесхрабрује пољопривреднике да се баве сточарском производњом.

Остало

На територији општине Чока постоји традиција у гајењу винове лозе, дувана, белог лука, арпаџика, лековитог биља и цвећа. Ове културе се данас гаје на много мањим површинама него некада.

„Дуванска индустрија Чока“ организује производњу и откуп дувана. Производњом вина бави се „Винарија Чока“ на 150 ха, али не откупљује грожђе од индивидуалних произвођача. Организовањем производње и откупа лековитог биља бави се неколико приватних предузећа (нпр. Fito-activ, Маквал итд.).

Последњих година у развоју је производња поврћа (парадајз, краставац, паприка) и цвећа у пластеницима.

Рибарство

Будући да општина Чока има значајне површине под необрадивим (19,19%) или неплодним (9,06%) земљиштем, које по правилу спада у доста ниске бонитетне класе, знатне су могућности за подизање вештачких рибњака како за узгој конзумне рибе за тржиште, тако и за спортски риболов.

У овом тренутку површине под рибњацима у општини Чока обухватају приближно 734,05 ха и простиру се у три катастарске општине: КО Падеј $\approx 341,50$ ха („Кифла“ и „Карика“), и рибњак на потезу „Ђермезе“ КО Јазово $\approx 219,35$ ха и КО Остојевићево $\approx 173,20$ ха

Индустрија

Индустрија се базира највећим делом на расположивој сировинској основи и постојећим производним капацитетима. У оквиру индустрије заступљена је производња млека и млечних производа, винарска индустрија, прерада лековитог биља, прерада дувана, метална индустрија и др. Индустријска производња је у стагнацији, а расположиви производни капацитети су углавном прерађивачког карактера, са недовољним степеном искоришћености и недовољним степеном финализације производа. У планском периоду динамичнији развој индустрије треба да се базира на прерађивачким капацитетима у области пољопривреде (првенствено захваљујући сировинској основи), као и на развоју малих и средњих предузећа (мањих индустријских погона виших фаза прераде (нарочито у сеоским насељима, у циљу спречавања даљег одлива становништва).

Трговина, занатство и угоститељство

Анализа постојећих трговинских капацитета указује на довољан број трговинских капацитета за свакодневно снабдевање прехранбеним производима. Структура трговинских капацитета у општини Чока није задовољавајућа, јер недостају савремени трговински капацитети и специјализоване продавнице.

Занатство у општини Чока карактерише перманентно смањење броја занатских радњи и њихова концентрација у општинском центру. У насељима општине Чока број и структура занатских услуга не задовољава потребе становништва.

Од угоститељских објеката највише су заступљени угоститељски објекти који пружају услуге пића, а недостају угоститељски објекти који пружају услуге исхране и смештаја.

У циљу повећања степена запослености и прихода становништва треба искористити постојеће могућности и за динамичнији развој занатства и личних услуга и домаће радиности, нарочито у функцији развоја туризма.

Туризам

Након индустријализације, замајац развоја била је прерађивачка индустрија, те се није радило на неговању и развоју туризма као гране привреде. Привреда општине Чока чини напоре за очување својих малобројних брендова, који ће бити окосница будућег развоја туризма као основне привредне гране. Културне организације општине, захваљујући својој мултинационалности и мултикултуралности, организатори су веома квалитетних и традиционалних културних манифестација регионалног значаја. На територији општине Чока у току 2014. године су регистрована два сеоска домаћинства.

Потенцијални ресурси општине у области туризма су река Тиса, Златица, Стара и Мртва Тиса, резерват велике Дропље, дворач породице Ледерер са старим парком, вински подрум из 1903. године, каштел Schulhoff у Падеју, ловишта и широке могућности за спортски риболов.

Ловни туризам представља један од значајнијих облика туристичког привређивања. Лови се ниска ловна дивљач (зец, фазан, јаребица), а од високе углавном срнећа дивљач. На простору општине постоји 6 ловачких домова, а ловиштем газдује ловачко удружење „Падеј“. Не постоје објекти намењени за преноћиште туриста.

Са становништа туристичке валоризације, значајна је чињеница да на територији општине постоји културно-историјско и етнолошко наслеђе као значајан сегмент развоја туризма, док се у околини Чоке налази чувено виногорје.

Туристичку понуду општине Чока, која би била обједињена у укупној туристичкој понуди Баната, односно Туристичког информативног центра Баната и Туристичке организације Војводине представљају:

- Винарија Чока са својом свеукупном производном и хотелско-угоститељском понудом;
- Ловни туризам са веома богатим ловним подручјем;
- природни резервати са заштићеном врстом дропље, познатом код нас и у свету;
- риболовни туризам, са подручјем окруженим реком Тисом, каналом Дунав-Тиса-Дунав, реком Златица и мртвајом реке Тисе;
- сеоски и еко туризам, са скромним смештајним капацитетима;
- спортско и културно-манифестациони туризам;
- дворци, салаши и верски објекти;
- транзитни и наутички туризам.

4. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР И КАПАЦИТЕТИ ЗА УПРАВЉАЊЕ ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У оквиру Општинске управе Чока за послове заштите животне средине надлежни су **Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове за спровођење обједињене процедуре и стамбено комуналне делатности** и **Одељење за инспекцијске послове**.

Одлуком о организацији Општинске управе у Чоки („Службени лист општине Чока“, број 16/10, 14/13, 4/15, 20/16, 23/16 и 13/17) дефинисано је да **Одељење за инспекцијске послове** обавља послове утврђене Одлуком о општинској управи, а који се односе на надзор над применом Закона и подзаконских аката из области заштите животне средине, поступања са отпадним материјама, заштити од нејонизујућих зрачења, заштити природе, заштити од буке, поступању са хемикалијама, управљању отпадом и о процени утицаја на животну средину; доношење решења и налагање мера у области заштите животне средине и праћење њиховог спровођења; праћење стања, предлагања мера и инспекцијски надзор над законитошћу рада правних лица и предузетника у погледу поштовања како закона, тако и других прописа и општих аката.

Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове одговорно је за спровођење обједињене процедуре и стамбено комуналне делатности, врши послове који се односе на праћење стања и предузимање мера за заштиту и унапређење животне средине на подручју општине, припрему и спровођење акционих и санационих планова од значаја за заштиту животне средине на подручју општине, у складу са законима, прописима и актима општине и стара се и обезбеђује услове за очување и заштиту природе и природних добара, врши послове који се односе на праћење стања и предузимање мере унапређења енергетске ефикасности; израђује годишњи програм и извештај о реализацији програма о стању заштите животне средине; спроводи поступак процене утицаја на животну средину и издавање дозволе управљања отпадом и обављају и друге послове државне управе у области заштите и унапређење животне средине који су поверени Општинској управи.

У оквиру **Одељења за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове за спровођење обједињене процедуре и стамбено комуналне делатности**, пословима заштите животне средине бави се **шеф Одељења** који прати остваривање утврђене политике у области заштите животне средине и предлаже мере за решавање проблематике из ове области; прати спровођење донетих аката, учествује у изради и спровођењу Програма заштите животне средине, локалних акционих и санационих планова; спроводи поступак процене утицаја на животну средину за пројекте који могу имати значајне утицаје на животну средину и спроводи поступак стратешке процене утицаја одређених планова и програма на животну средину; израђује извештаје, анализе и информације из области животне средине за потребе скупштине општине и Општинског већа.

Инспектор за заштиту животне средине обавља инспекцијски надзор над применом прописа из области заштите животне средине; води управни поступак и доноси решења у управном поступку из своје надлежности, подноси захтев за покретање привредног преступа и прекршајног поступка у складу са важећим прописима.

Поред запослених на пословима заштите животне средине у оквиру Општинске управе, за ову област на територији општине Чока надлежно је и предузеће: Јавно комунално предузеће чији оснивач је општина Чока и Месне заједнице свих насељених места.

5. ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ / СИТУАЦИОНА АНАЛИЗА

5.1. Воде

Постојеће стање

Водоснабдевање

На територији општине Чока у општинском центру и седам сеоских насеља, живи око 11.400 становника. Снабдевање водом за пиће становника и већег дела индустрије одвија се захватањем подземних вода из основног водоносног комплекса. Укупна просечна експлоатација подземних вода на територији општине је око $Q=61$ l/s. Захватни објекти су искључиво бушени вертикални бунари. Активних бунара на извориштима за јавно водоснабдевање има 20 и њима се просечно захвата око $Q=57$ l/s. Бунарима мањег пречника захвата се просечно још око $Q=4$ l/s.

Чока

Водоснабдевање насеља обавља се експлоатацијом подземних вода преко 5 бунара који се налазе на три локације у насељу Чока. Коте терена локација бунара су око 80 mАНВ. Бунарима се захватају подземне воде основног водоносног комплекса. Експлоатација подземних вода, процењена је на основу броја водозахватних објеката, фактурисаних количина испоручене воде корисницима, времена рада црпних агрегата, карактеристика каптиране водоносне средине, броја становника, потреба у води привредних субјеката и процењених губитака у мрежи, а на основу постојеће документације и процене техничких лица у водоводу Чока. Квалитет подземних вода не задовољава нормативе воде за пиће - садржај гвожђа и органских материја изнад МДК. Индустријски погони имају своја изворишта на којима се захватају подземне воде такође из основног водоносног комплекса.

Сеоска насеља

Експлоатација подземних вода, за сеоска насеља, процењена је на основу броја водозахватних објеката, карактеристика каптиране водоносне средине, броја становника, потреба у води привредних субјеката и процењених губитака у мрежи, а на основу постојеће документације и процене техничких лица у водоводу Чока.

У насељу **Банатски Моноштор**, снабдевање водом за пиће одвија се из једног бунара који захвата подземне воде основног водоносног комплекса на изворишту. Кота терена изворишта је око 80 mАНВ. Просечни експлоатациони протицај бунара 2,22 l/s. Квалитет подземне воде не задовољава у потпуности нормативе воде за пиће, повећан је садржај амонијака изнад МДК.

У насељу **Врбица**, снабдевање водом за пиће обавља се каптирањем једног бунара на изворишту. Захваћене су подземне воде из основног водоносног комплекса. Просечни експлоатациони протицај бунара износи 9,6 l/s. Квалитет подземне воде не задовољава у потпуности нормативе воде за пиће, повећан је садржај амонијака изнад МДК.

Насеље **Јазово**, снабдева се водом са бунара Захваћене су подземне воде основног водоносног комплекса. Просечни експлоатациони протицај бунара износи 5,8 l/s. Квалитет подземних вода не задовољава у потпуности нормативе воде за пиће, садржај гвожђа је изнад МДК.

У насељеном месту **Остојићево** постоји централни водоводни систем и водоснабдевање становништва се врши путем пет експлоатационих бунара. Просечни експлоатациони протицај бунара износи 6,26 l/s.

Насеље **Падеј**, се снабдева водом за пиће са четири бунара. Захватају се подземне воде основног водоносног комплекса. Просечни експлоатациони протицај бунара износи 6,2 l/s. Квалитет подземних вода не задовољава нормативе воде за пиће, повећан је знатно садржај органских материја изнад МДК.

Насеље **Санад**, снабдева се водом за пиће каптирањем подземних вода основног водоносног комплекса. Кота терена је око 79 mАНВ. Просечни експлоатациони протицај бунара износи 15,7 l/s. Квалитет подземних вода не задовољава у потпуности нормативе воде за пиће, повећан је садржај амонијака и органских материја изнад МДК.

Водоснабдевање насеља **Црна Бара**, обавља се преко бунара у центру насеља. Просечни експлоатациони протицај бунара износи 9 l/s. Квалитет подземне воде не задовољава у потпуности нормативе воде за пиће, повећан је садржај амонијака изнад МДК.

Одвођење отпадних и атмосферских вода

Канализација насеља у општини Чока се спроводи по принципу сепаратне канализације. Само у насељеном месту Чока постоји изграђена канализациона мрежа без постројења за пречишћавање отпадних вода. Прикупљена отпадна вода се упушта у реципијенте без икаквог претходног пречишћавања. У осталим насељима на територији општине нема изграђена канализациона мрежа ни постројења за пречишћавање отпадних вода. Прикупљање отпадних вода врши се на уобичајен начин путем индивидуалних процедурних/септичких јама које су најчешће непрописано изведене. Имају улогу упијајућих бунара, чиме се директно врши загађивање слојева земље.

Одвођење атмосферских вода на територији општине се одвија преко отворене каналске мреже положене уз уличне саобраћајнице. Мрежа канала је на појединим местима у лошем стању (канални су затрпани или обрастали растињем) и функционише као упојни канал. Постигнути степен изграђености је веома низак.

Мониторинг квалитета површинских и подземних вода

Према подацима из стратегије водоснабдевања и заштите вода у АП Војводини („Службени лист АПВ“ бр 1/2010), акумулације подземних вода (издани) које се користе за водоснабдевање налазе се у горњим деловима терена до дубине од 250 m, са изразитим разликама по битним хидрогеолошким параметрима. У горњем делу, до дубине око 60 m, формиране су издани са слободним нивоом (тзв. прва издан), а испод њих издани са нивоом под притиском (артеске издани). Квалитет и квантитет у овим акумулацијама је у широким границама, почев од величине акумулационог простора, капацитета и начина обнављања вода до квалитета вода који варира од квалитета који одговара нормативима воде за пиће, до подземних вода чији квалитет захтева врло сложени поступак прераде (средњи и северни Банат и западна Бачка).

Прихрањивање прве издани врши се на рачун површинских водотокова (река и канала) и атмосферских талоба, а ређе посредством артеских издани. Због тога је хемијски састав вода прве издани на простору АП Војводине доста сличан.

На простору Баната издвајају се три области квалитета подземне воде основне водоносне средине, како у хемијском погледу, тако и у погледу садржаја природних органских материја (слика 5)¹ и то:

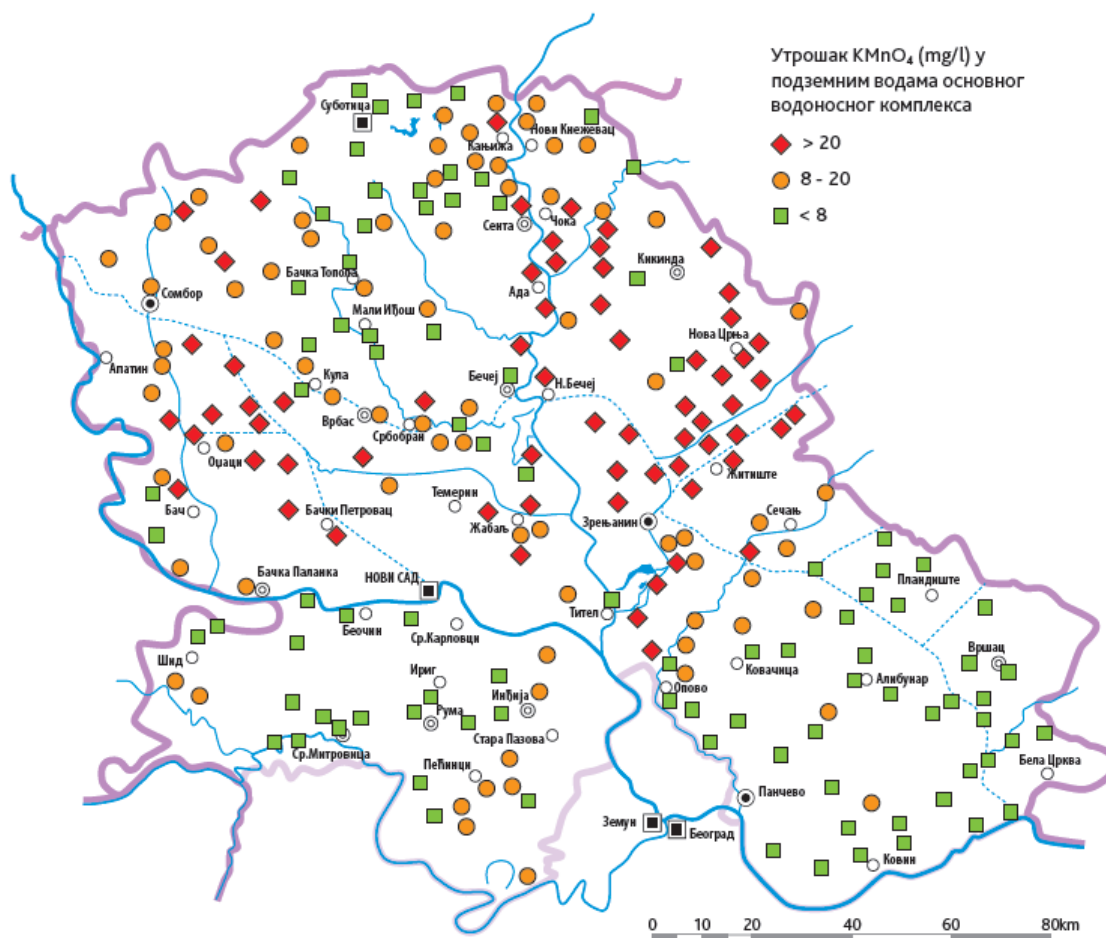
- Део северно од Новог Бечеја и Пловног Бегеја са садржајем природних органских материја изражених преко утршка калијум-перманганата од 10-40 mg/l, укупна минерализација воде је од 500-700 mg/l, садржајем гвожђа од 0,2-1 mg/l (претежно 0,3 mg/l) и амонијака од 0,2-1 mg/l. Садржај природних органских материја у води

¹ Студија просторне диференцијације животне средине на територији АПВ у циљу идентификације најугроженијих локалитета, ЈП Завод за урбанизам Војводине, 2013

изворишта у неким местима овог подручја је следећи: Зрењанин изнад 37 mg KMnO₄/l, Кикинда и до 28 mg KMnO₄/l, Нови Бечеј 17,7-33 mg KMnO₄/l, Чока око 32 mg KMnO₄/l, Меленци 35-32 mg KMnO₄/l и Војвода Степа 32,5 mg KMnO₄/l.

- Релативно уска граница на релацији Зрењанин – Житиште са изразито високим садржајем органских материја (преко 200 mg KMnO₄/l) и високом минерализацијом, преко 1200 mg/l, високим садржајем гвожђа (најчешће 0,4 mg/l, па и преко 2 mg/l) и амонијака (преко 10 mg/l). Садржај органских материја у води изворишта у неким местима овог подручја је следећи: Житиште 49-69 mg KMnO₄/l, Српски Итебеј око 47 mg KMnO₄/l, Краишник око 33 mg KMnO₄/l, Клек око 61 mg KMnO₄/l и Банатско Вишњићево око 27 mg KMnO₄/l.
- Подручје јужног Баната са ниским садржајем органских материја и минерализацијом воде (310-460 mg/l, локално око 600 mg/l), повећаном тврдоћом и до 180dH и садржајем гвожђа око 0,5 mg/l.

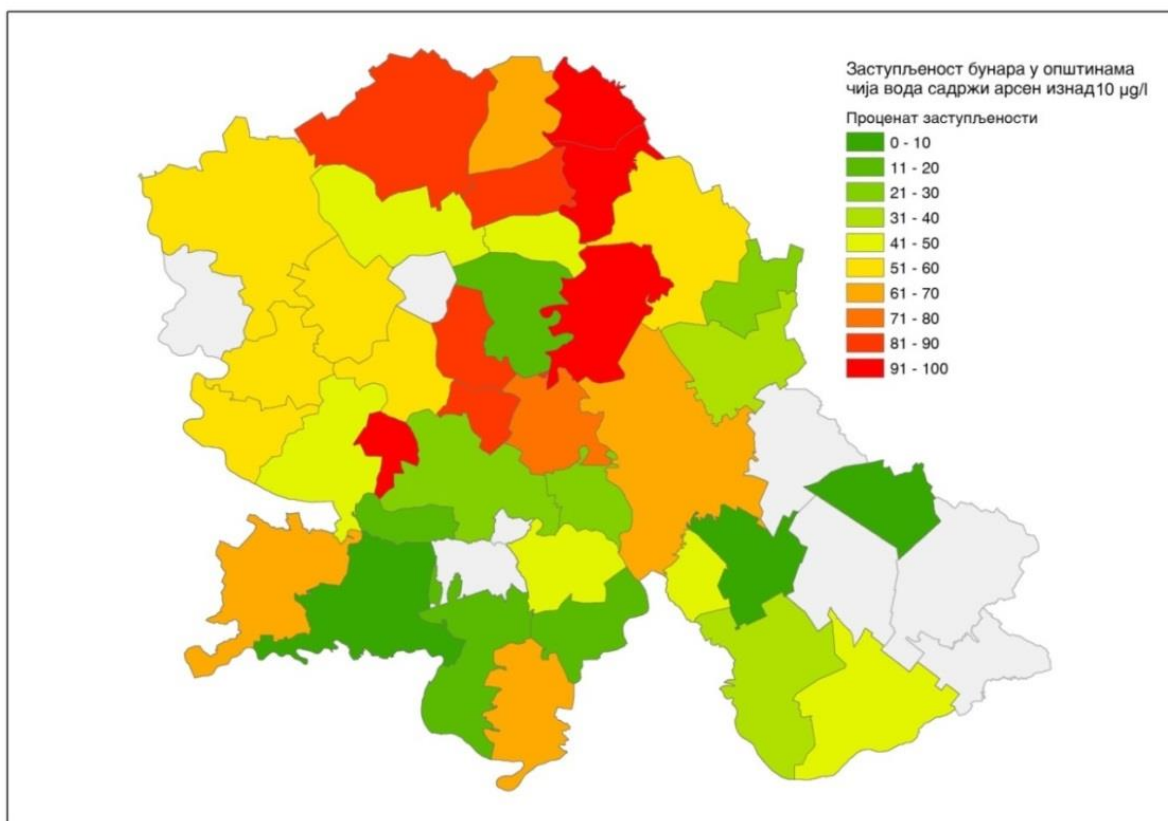

Слика 5. Садржај природних органских материја у подземним водама основног водоносног комплекса одређених преко утрошка калијум перманганата

Садржај природних органских материја (слика 5) у ОВК (основни водоносни комплекс) је на целом простору мали, испод 10 mg KMnO₄/l. Утврђен је повећан садржај гвожђа и до 3 mg/l и амонијака до 2,5 mg/l, док су манган, нитрати и нитрити у границама дозвољеног садржаја за воду за пиће. Основне артерске-субартерске издани у највећем делу АП Војводине природно су заштићене од површинских вода. Постоји реална опасност да се квалитет ових вода угрози њиховом неконтролисаним експлоатацијом, која може да доведе до продора термоминералних вода дубљих издани у извориште.

Загађивање подземних вода металима и органским једињењима²

Велики део подземних вода у АП Војводини садржи неприхватљиво високу концентрацију арсена у случају да се те воде користе за пиће. На жалост, већина водовода у АП Војводини не поседује технологије за уклањање арсена из подземних вода, те је садржај арсена у води за пиће на већем делу територије АП Војводине изнад 10 µg/l колико је дозвољено. На слици 6 приказана је процентуална заступљеност бунара по општинама који служе за водоснабдевање становништва, а чије воде садрже више од 10 µg/l.

Слика 6. Процентуална заступљеност бунара за водоснабдевање у општинама АПВ, чије воде садрже више од 10 µg/l арсена

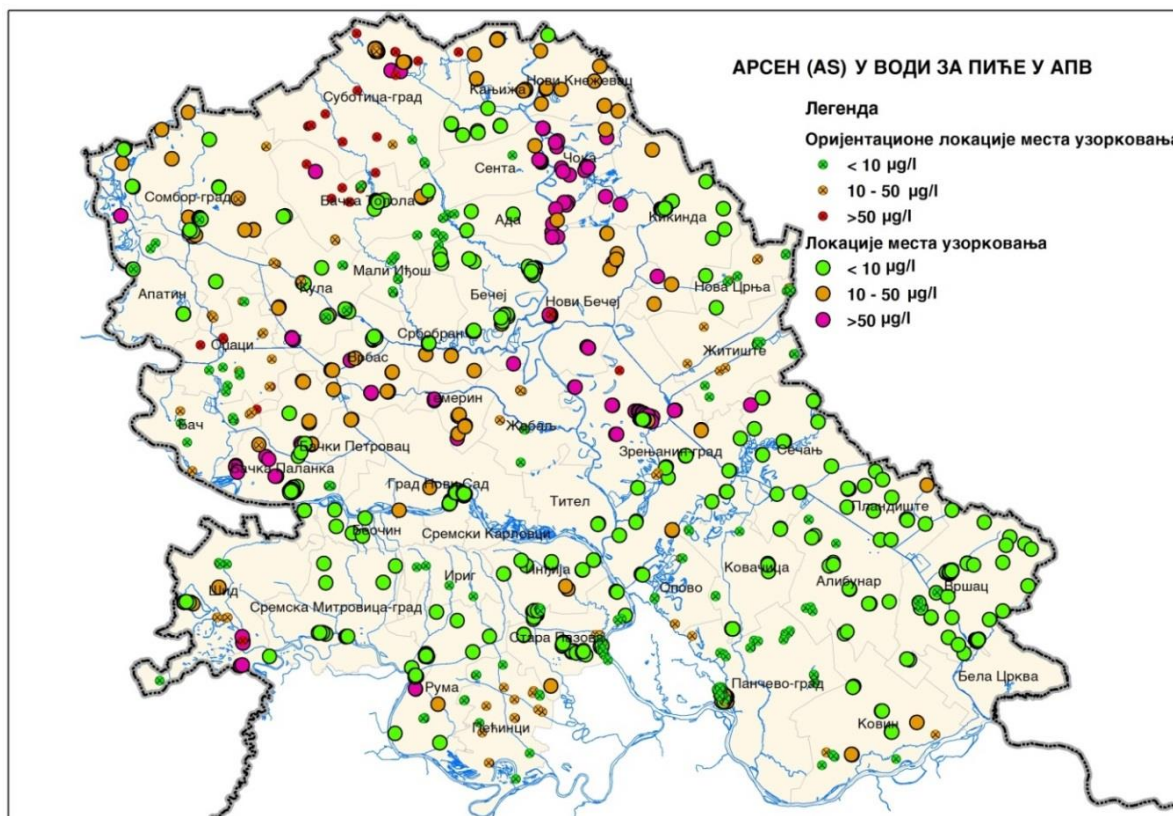
Анализа садржаја арсена у води је вршена у бунарима за водоснабдевање становништва у АП Војводини у периоду 2005-2009. године. Према расположивим подацима, узорковање воде и анализа рађена је од стране више правних лица. Праћење концентрација арсена у подземним водама које се користе за водоснабдевање вршено је на укупно 1049 бунара (на 7 бунара није извршено мерење). Од укупног броја бунара, 354 приказано је са оријентационим положајем, јер нису достављене координате од стране надлежних институција.

Анализа је вршена на основу Правилника о хигијенској исправности воде за пиће („Службени лист СРЈ“, бр. 42/98 и 44/99), који прописује да је максимално допуштена концентрација арсена у води за пиће 10 (µg/l). Из приложене слике види се да је арсен пристан у води у свим бунарима на територији општине, са концентрацијом изнад 10 µg/l.

² Студија просторне диференцијације животне средине на територији АПВ у циљу идентификације најугроженијих локалитета, ЈП Завод за урбанизам Војводине, 2013

На Слици 7 приказан је положај бунара на којима је вршено осматрање. Оријентационе локације места узорковања односе се на положај водозавода на којима су предметни бунари имајући у виду чињеницу да за ове бунаре надлежне институције које су вршиле мерења нису доставиле координате. Локације места узорковања односе се на бунаре, односно њихов тачан распоред на основу достављених координата.

Највеће концентрације арсена (преко 50 µg/l) идентификоване су између осталог и у бунарима за водоснабдевање на територији општине Чока.

Слика 7. Положај бунара за водоснабдевање у АПВ са приказом концентрације арсена

5.2. Ваздух

Према подацима добијеним од надлежног органа општине Чока, **на територији општине Чока не постоји успостављен мониторинг квалитета амбијенталног ваздуха.**

Праћење квалитета амбијенталног ваздуха у АПВ спроводи се аутоматским и мануалним мерењима од стране бројних стручних институција. Системом мониторинга квалитета ваздуха успостављене су државна и локална мрежа мерних станица и мерних места за фиксна мерења на територији АПВ. На територији општине Чока не постоји мониторинг станица за праћење квалитета амбијенталног ваздуха.

Према Закону о заштити ваздуха, оцењивање квалитета ваздуха врши се за следеће полутанте: сумпор диоксид, азот диоксид и оксиде азота, суспендоване честице, олово, бензен, угљенмоноксид, приземни озон, арсен, кадмијум, никл и бензо(а)пирен.

Захтеви квалитета ваздуха дефинисани за наведене полутанте, који имају потврђен штетан утицај на здравље популације (граничне вредности, границе оцењивања и толеранције, циљне вредности и дугорочни циљеви) ближе су прописани Уредбом о

условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха. Додатно, прописане су и границе (критични нивои, циљне вредности) за поједине полутанте за заштиту вегетације (сумпор диоксид, азотни оксиди, озон).

За наменска мерења појединих полутаната, у зонама и агломерацијама у којима се налазе различити извори емисије полутаната који могу утицати на ниво загађености ваздуха, прописане су **максимално дозвољене концентрације** (гасовите неорганске, органске и канцерогене материје, укупне суспендоване честице, укупне таложне материје и чађ).

Оцењивање квалитета ваздуха, на основу измерених концентрација загађујућих материја у ваздуху, врши се применом критеријума за оцењивање у складу са Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 11/10, 75/10 и 63/13), приказаним у Табели 4.

Табела 4. Граничне вредности параметара за заштиту здравља људи, на основу Уредбе о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Сл. гласник РС“, бр. 11/10, 75/10 и 63/13)

Загађујућа материја ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Период усредњавања	ГВ (гранична вредност) ($\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{mg}/\text{m}^3$)	Не сме да буде прекорачена више од X пута у календарској години	ТВ, Толерантна вредност (ГВ+граница толеранције) ($\mu\text{g}/\text{m}^3/\text{mg}/\text{m}^3$)						Доња граница оцењивања	Горња граница оцењивања
				2011	2012	2013	2014	2015	2016		
Сумпор диоксид SO_2 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	1 ч	350	24 h	500	470	440	410	380	350	-	-
	24 ч	125	3 h	125						50	75
	календарска година	50	-	50						-	-
Азот диоксид NO_2 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	1 ч	150	18 h	225	217.5	210	202.5	195	187.5	75	105
	24 ч	85	-	125	121	117	113	109	105	-	-
	календарска година	40	-	60	58	56	54	52	50	26	32
Суспендоване честице PM_{10} ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	24 ч	50	35 h	75	70	65	60	55	50	25	35
	календарска година	40	-	48	46.4	44.8	43.2	41.6	40	20	28
Суспендоване честице $\text{PM}_{2.5}$ ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	календарска година	25	-	30	30	29.3	28.5	27.8	27.1	12.5	17.5
Озон O_3 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	8 ч макс	120	25 h у години у току 3 године								
Угљен моноксид CO (mg/m^3)	8 h макс	10	-	16	14,8	13,6	12,4	11,2	10	5	7
	24 h	5	-	10	9	8	7	6	5	-	-
	календарска година	3	-	-	3						
Олово Pb ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	24 h	1	-	1						-	-
	календарска година	0,5	-	1	0.9	0.8	0.7	0.6	0.5	0.25	0.35
Бензен C_6H_6 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	календарска година	5	-	8	7	6.5	6	5.5	5	2	

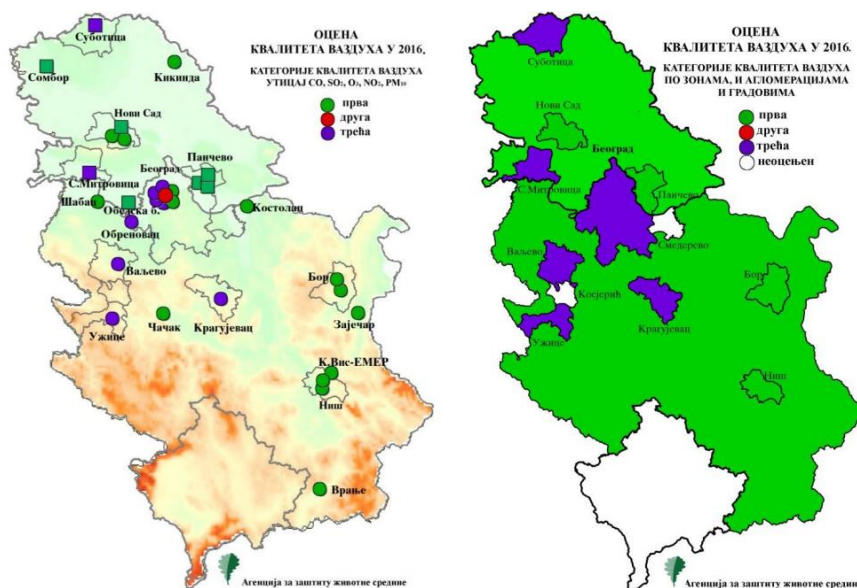
У складу са чланом 21. **Закона о заштити ваздуха** („Службени гласник РС“, 36/09 и 10/13) према нивоу загађености, полазећи од прописаних граничних и толерантних вредности, а на основу резултата мерења, утврђују се категорије квалитета ваздуха по зонама/агломерацијама на годишњем нивоу (Табела 5).

Табела 5. Категорије квалитета амбијенталног ваздуха Категорија квалитета ваздуха

	КОНЦЕНТРАЦИЈА ПОЛУТАНТА (x)
I категорија (чист или незнатно загађен ваздух)	x < ГВ (ни за један полутант)
II категорија (умерено загађен ваздух)	ГВ < x < ТВ (прекорачена ГВ једног или више полутаната, а није прекорачена ТВ ниједног параметра)
III категорија (прекомерно загађен ваздух)	x > ТВ (за 1 или више полутаната)

Општина Чока припада зони Војводине где је током 2016. године ваздух био прве категорије тј. чист или незнатно загађен ваздух (извор извештај о квалитету ваздуха на територији РС за 2016., Агенција за заштиту животне средине).

Слика 8. Категорије ваздуха 2016 - оцена у складу са Законом о заштити ваздуха

Законом о заштити ваздуха дефинисано је да је у зонама и агломерацијама, у којима је ваздух треће категорије, односно када загађење ваздуха превазилази ефекте мера које се предузимају, односно када је угрожен капацитет животне средине или постоји стално загађење ваздуха на одређеном простору, надлежни орган јединице локалне самоуправе, дужан је да на основу члана 31. Закона о заштити ваздуха и у складу са Правилником о садржају планова квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, број 21/10) донесе План квалитета ваздуха са циљем да се постигну утврђене граничне или циљне вредности и прописани рокови. Након успостављања континуираног праћења стања квалитета амбијенталног ваздуха на територији општине утврдиће се категорија ваздуха и у складу с тим предузети потребне мере заштите овог природног ресурса.

5.3. Земљиште

Валоризацијом стања животне средине на територији општине Чока, уочен је већи број облика угрожености животне средине.

То се пре свега односи на **појединачне привредне објекти** који су на територији општине присутни у виду сточних фарми: у КО Падеј и КО Црна Бара за узгој говеда и у КО Чока фарма свиња („Рит“ ДОО Чока), као и објекти за производњу пластичне амбалаже („Нена пласт“, „Поли фикс“, „Зека Пласт“), који својим радом у одређеној мери

угрожавају земљиште, као и Стара ливница ОСЛЧ, Аутофлекс ливница које одлагањем ливничког песка представљају потенцијалне загађиваче земљишта с обзиром на садржај фенола у њему.

Законски оквир за праћење стања земљишта и извештавање чине: Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, 36/09-др. закон, 72/09 - др.закон, 43/11-УС и 14/16), Закон о заштити земљишта („Службени гласник РС“, бр. 112/15), Уредба о програму системског праћења квалитета земљишта, индикаторима за оцену ризика од деградације земљишта и методологији за израду ремедијационих програма („Службени гласник РС“, бр. 88/10), Уредба о граничним вредностима загађујућих, штетних и опасних материја у земљишту („Службеном гласнику РС“, бр. 30/18).

У складу са чланом 22. *Закона о заштити животне средине*, заштита земљишта и његовог одрживог коришћења остварује се мерама системског праћења квалитета земљишта, праћењем индикатора за оцену ризика од деградације земљишта, као и спровођењем ремедијационих програма за отклањање последица контаминације и деградације земљишног простора, било да се они дешавају природно или да су узроковани људским активностима.

У складу са чланом 28. *Закона о заштити земљишта*, аутономна покрајина, у оквиру својих надлежности обезбеђује системско праћење стања и квалитета земљишта (мониторинг земљишта) и одржавање базе података о стању и квалитету земљишта, у складу са Програмом мониторинга земљишта чију садржину утврђује Влада.

Сходно подацима којима располаже општина Чока, на територији општине **не постоји успостављен мониторинг квалитета земљишта.**

Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине је у оквиру вршења мониторинга непољопривредног земљишта у АП Војводини у 2017. години извршио анализу физичких и хемијских параметара земљишта, садржаја метала и органских контамината на локацији општинске депоније у Чоки.

Општинска депонија у Чоки

Положај депоније (Д) у Чоки

МП1

МП2

МП3

МП4

МП5

Распоред мерних профила (горе)

Фотографије мерних профила (МП)
(десно)

Редни број узорка	Мерни профил	Положај	Гаус-Кригерове координате	
			X	Y
31.	1	стара депонија	7435424,67	5088833,88
Измерене вредности				
Параметар	Мерна јединица	Резултат ± мерна несигурност	КГВ	КРВ
Глина	%	13,7 ± 2,7	-	-
Органске материје	%	2,9 ± 0,8	-	-
Тешки метали				
Олово (Pb)	mg/kg	31,80 ± 11,45	67	415
Бакар (Cu)	mg/kg	35,08 ± 10,88	25	132
Цинк (Zn)	mg/kg	99,67 ± 31,90	95	491
Кадмијум (Cd)	mg/kg	< 0,20	0,6	8
Никл (Ni)	mg/kg	29,51 ± 9,15	24	142
Хром (Cr)	mg/kg	31,48 ± 11,02	77	294
Жива (Hg)	mg/kg	< 0,02	0,2	8
Арсен (As)	mg/kg	< 0,02	22	41
Полициклични ароматични угљоводоници (ПАХ)				
ПАХ (укупни)	mg/kg	0,35	1	40
Полихлоровани бифенили (РСВ)				
PCB (укупни)	mg/kg	0,0126 (0,0147)	0,006	0,3
Пестициди				
DDT/DDD/DDE (укупни)	mg/kg	0,00050	0,003	1,2
Drini	mg/kg	0,00025	0,001	1,2
HCH - једињења	mg/kg	0,00025	0,003	0,6
Atrazin	mg/kg	< 0,00012	0,00006	1,7
Simazin	mg/kg	< 0,00012	-	-
Минерална уља	mg/kg	< 5	15	1450

На основу добијених резултата закључује се да узорковано земљиште садржи концентрације **никла, бакра и цинка** изнад граничних вредности што указује на одређени степен деградације. Концентрације ових метала не прелазе ремедијационе вредности.

Концентрације органских загађивача значајно су ниже од вредности које могу указати на значајну контаминацију земљишта.

Редни број узорка	Мерни профил	Положај	Гаус-Кригерове координате	
			X	Y
32.	2	обод депоније - североисток	7435485,07	5088842,51
Измерене вредности				
Параметар	Мерна јединица	Резултат ± мерна несигурност	КГВ	КРВ
Глина	%	12,8 ± 2,6	-	-
Органске материје	%	1,8 ± 0,5	-	-
Тешки метали				
Олово (Pb)	mg/kg	20,87 ± 7,51	65	403
Бакар (Cu)	mg/kg	< 0,04	24	125
Цинк (Zn)	mg/kg	81,51 ± 26,08	91	468
Кадмијум (Cd)	mg/kg	< 0,20	0,5	8
Никл (Ni)	mg/kg	8,80 ± 2,73	23	137
Хром (Cr)	mg/kg	99,77 ± 34,92	76	287
Жива (Hg)	mg/kg	< 0,02	0,2	8
Арсен (As)	mg/kg	< 0,02	21	39
Полициклични ароматични угљоводоници (ПАН)				
ПАН (укупни)	mg/kg	0,35	1	40
Полихлоровани бифенили (PCB)				
PCB (укупни)	mg/kg	0,0126 (0,0147)	0,004	0,2
Пестициди				
DDT/DDD/DDE (укупни)	mg/kg	0,00050	0,002	0,8
Drini	mg/kg	0,00025	0,001	0,8
HCH - једињења	mg/kg	0,00025	0,002	0,4
Atrazin	mg/kg	< 0,00012	0,00004	1,2
Simazin	mg/kg	< 0,00012	-	-
Минерална уља	mg/kg	< 5	10	1000

На основу добијених резултата закључује се да узорковано земљиште садржи концентрацију **хрома** изнад граничне вредности, што указује на одређени степен деградације. Концентрација овог метала не прелази ремедијациону вредност.

Концентрације органских загађивача значајно су ниже од вредности које могу указати на значајну контаминацију земљишта.

Редни број узорка	Мерни профил	Положај	Гаус-Кригерове координате	
			X	Y
33.	3	обод депоније - југоисток	7435506,26	5088808,32
Измерене вредности				
Параметар	Мерна јединица	Резултат ± мерна несигурност	КГВ	КРВ
Глина	%	11,8 ± 2,4	-	-
Органске материје	%	1,7 ± 0,5	-	-
Тешки метали				
Олово (Pb)	mg/kg	< 0,23	63	396
Бакар (Cu)	mg/kg	11,74 ± 3,64	23	122
Цинк (Zn)	mg/kg	79,58 ± 25,47	88	452
Кадмијум (Cd)	mg/kg	< 0,20	0,5	8
Никл (Ni)	mg/kg	10,76 ± 3,34	22	131
Хром (Cr)	mg/kg	101,76 ± 35,62	74	280
Жива (Hg)	mg/kg	< 0,02	0,2	8
Арсен (As)	mg/kg	< 0,02	20	39
Полициклични ароматични угљоводоници (ПАН)				
ПАН (укупни)	mg/kg	0,35	1	40
Полихлоровани бифенили (PCB)				
PCB (укупни)	mg/kg	0,0126 (0,0147)	0,004	0,2
Пестициди				
DDT/DDD/DDE (укупни)	mg/kg	0,00050	0,002	0,8
Drini	mg/kg	0,00025	0,001	0,8
HCH - једињења	mg/kg	0,00025	0,002	0,4
Atrazin	mg/kg	< 0,00012	0,00004	1,2
Simazin	mg/kg	< 0,00012	-	-
Минерална уља	mg/kg	< 5	10	1000

На основу добијених резултата закључује се да узорковано земљиште садржи концентрацију **хрома** изнад граничне вредности, што указује на одређени степен деградације. Концентрација овог метала не прелази ремедијациону вредност.

Концентрације органских загађивача значајно су ниже од вредности које могу указати на значајну контаминацију земљишта.

Редни број узорка	Мерни профил	Положај	Гаус-Кригерове координате	
			X	Y
34.	4	обод депоније - југозапад	7435353,27	5088803,75
Измерене вредности				
Параметар	Мерна јединица	Резултат ± мерна несигурност	КГВ	КРВ
Глина	%	13,8 ± 2,8	-	-
Органске материје	%	1,1 ± 0,3	-	-
Тешки метали				
Олово (Pb)	mg/kg	29,68 ± 10,68	65	405
Бакар (Cu)	mg/kg	26,74 ± 8,29	24	126
Цинк (Zn)	mg/kg	70,78 ± 22,65	93	478
Кадмијум (Cd)	mg/kg	< 0,20	0,5	8
Никл (Ni)	mg/kg	5,54 ± 1,72	24	143
Хром (Cr)	mg/kg	105,68 ± 36,99	78	295
Жива (Hg)	mg/kg	< 0,02	0,3	9
Арсен (As)	mg/kg	< 0,02	21	40
Полициклични ароматични угљоводоници (ПАН)				
ПАН (укупни)	mg/kg	0,35	1	40
Полихлоровани бифенили (PCB)				
PCB (укупни)	mg/kg	0,0126 (0,0147)	0,004	0,2
Пестициди				
DDT/DDD/DDE (укупни)	mg/kg	0,00050	0,002	0,8
Drini	mg/kg	0,00025	0,001	0,8
HCH - једињења	mg/kg	0,00025	0,002	0,4
Atrazin	mg/kg	< 0,00012	0,00004	1,2
Simazin	mg/kg	< 0,00012	-	-
Минерална уља	mg/kg	< 5	10	1000

На основу добијених резултата закључује се да узорковано земљиште садржи концентрације **хрома и бакра** изнад граничних вредности, што указује на одређени степен деградације. Концентрације ових метала не прелазе ремедијационе вредности.

Концентрације органских загађивача значајно су ниже од вредности које могу указати на значајну контаминацију земљишта.

Редни број узорка	Мерни профил	Положај	Гаус-Кригерове координате	
			Х	У
35.	5	обод депоније - северозапад	7435347,65	5088884,08
Измерене вредности				
Параметар	Мерна јединица	Резултат ± мерна несигурност	КГВ	КРВ
Глина	%	12,5 ± 2,5	-	-
Органске материје	%	1,0 ± 0,3	-	-
Тешки метали				
Олово (Pb)	mg/kg	84,12 ± 30,28	63	395
Бакар (Cu)	mg/kg	5,54 ± 1,72	23	122
Цинк (Zn)	mg/kg	67,82 ± 21,70	89	458
Кадмијум (Cd)	mg/kg	< 0,20	0,5	8
Никл (Ni)	mg/kg	15,65 ± 4,85	22	135
Хром (Cr)	mg/kg	99,12 ± 34,69	75	285
Жива (Hg)	mg/kg	< 0,02	0,2	8
Арсен (As)	mg/kg	< 0,02	20	39
Полициклични ароматични угљоводоници (ПАН)				
ПАН (укупни)	mg/kg	0,35	1	40
Полихлоровани бифенили (PCB)				
PCB (укупни)	mg/kg	0,0126 (0,0147)	0,004	0,2
Пестициди				
DDT/DDD/DDE (укупни)	mg/kg	0,00050	0,002	0,8
Drini	mg/kg	0,00025	0,001	0,8
HCH - једињења	mg/kg	0,00025	0,002	0,4
Atrazin	mg/kg	< 0,00012	0,00004	1,2
Simazin	mg/kg	< 0,00012	-	-
Минерална уља	mg/kg	< 5	10	1000

На основу добијених резултата закључује се да узорковано земљиште садржи концентрације **хрома и олова** изнад граничних вредности, што указује на одређени степен деградације. Концентрације ових метала не прелазе ремедијационе вредности.

Концентрације органских загађивача значајно су ниже од вредности које могу указати на значајну контаминацију земљишта.

5.4. Природа и биодиверзитет

Према подацима из Просторног плана општине Чока на подручју општине налазе се Споменик природе „Стари парк у Чоки“ и део Специјалног резервата природе „Пашњаци велике дропље“, као и подручја предвиђена за заштиту као станишта природних реткости.

СРП „Пашњаци велике дропље“ који је заштићен на основу Уредбе („Службени гласник РС“, бр. 37/97) се делом налази на територији општине Чока у КО Јазово и КО Остојићево. Представља природно добро од изузетног значаја и сврстава се у I категорију заштите. Процедура за проширење граница Резервата је у току. Са новим границама које нису дате на рефералној карти бр. 3, површина Резервата на територији општине Чока би износила око 1.361,96 ha.

Резерват представља једино станиште велике дропље, односно комплекс типичних панонских биљних заједница специфичних само за регион северног Баната и специфичне фауне инсеката, водоземаца, сисара и птица који представљају услов за опстанак дивље дропље. На подручју Резервата, установљава се II и III степен заштите.

Популација велике дропље је угрожена врста која ужива висок степен заштите. Ова врста птица је заштићена Уредбом о заштити природних реткости („Службени гласник РС“, бр. 50/93), према којој ужива заштиту првог степена која подразумева забрану уништавања или угрожавања њихових станишта. Налази се и на Глобалној црвеној листи заштићених животињских врста (IUCN) и у специјалној првој категорији. О СРП „Пашњаци велике дропље“ стара се ловачко удружење „Перјаница“ из Мокрина.

Споменик природе „Стари парк у Чоки“ је заштићен на основу општинске Одлуке о заштити („Службени лист општине Чока“, бр. 7/2003).

Подручја предвиђена за заштиту су:

- Ливаде између Сенте и Чоке које обилују флористичким реткостима, а уједно су гнездилиште и хранилиште за ретке врсте птица,
- Локалитет Мртва Тиса Буџак (између Чоке и Санада) где се гнезде дугоноги прудници, птице мочварице, формирају колоније чапљи и популација воденог гриза,
- Локалитет Бетлехем код Падеја где се, такође, гнезде међународно значајне птичје врсте,
- Локалитет Рибњак „Златица“ код Јазова где се формира велика мешовита колонија чапљи и других врста птица,
- Слатински пашњаци у околини Јазова, где се гнезде веома ретке и угрожене врсте,
- Локалитет Аренда-Копово који се налази између Чоке и Црне Баре где су нађене ретке биљне врсте, гнезде се ретке птице (сабјарке, црвеноноги прудници, вивци, морски жалари) и задржавају јата ждралова и шљукарица,
- Локалитет Велика слатина-Велика бара који представља заслањену степску ливаду као станиште флористичких вредности и
- Локалитет Моноштор-Црна Бара где се гнезде ретке птице.

Станишта природних реткости предвиђена за валоризацију су подручја слатина и остаци степа који се користе као пашњаци и кошанице. Представљају станишта природних реткости од националног и међународног значаја која су заштићене на основу Уредбе о заштити природних реткости.

5.5. Управљање отпадом

Одлагање комуналног отпада на територији општине Чока, од 1996. године се врши на депонији која је формирана у КО Чока, на катастарској парцели број 3122, на локалитету „Велики рит“, површини од 15000 m². Земљиште на којем се врши одлагање представља природну депресију и мочварно земљиште. Депонија поседује неке од основних заштитних мера (прикључак на јавни пут, рампа, пријавница и чуварска служба), али није санитарно уређена. Локалитет је привременог карактера до преласка на систем регионалног депоновања комуналног отпада. На депонији се одлаже чврсти и течни отпад, а такође и опасан отпад, честа су паљења смећа како спонтана тако и неспонтана, чиме је индиректно угрожен и ваздух као природни ресурс емисијом метана и диоксида који су веома штетни по људско здравље.

Одлагање животињских лешева и ветеринарских конфиската није решено на територији целе општине. Постоји потписан уговор са ЈП „Кикинда“ на основу којег они безбедно односе отпад животињског порекла са територије општине Чока.

На територији општине изграђен је ЦЗСО који је удаљен 400 m од периферије насеља Чока. Локација се налази у сеоској зони ван грађевинског подручја. Удаљеност до првих кућа ваздушном линијом је 400 m.

Парцела центра је површине око 0,5 ha. На изабраној локацији постоји атарски пут дужине 100 m, те је потребно изградити асфалтни приступни пут. Локација је опремљена следећом инфраструктуром: струјом, прикључком на градски водовод и телекомуникационом мрежом.

Отпад из ЦЗСО ће бити транспортован у трансфер станицу у Сенти одакле ће бити превожен на Регионалну депонију у Суботицу.

Дивље депоније регистроване су на следећим парцелама: КО Падеј парцела бр. 3188/1 и 3188/2, КО Санад-парцела бр. 1071/3, КО Остојићево-парцела бр. 1486/28, КО Јазово-парцела бр. 1617/1, КО Врбица- парцела бр. 1134/3, КО Црна Бара-парцеле бр. 1813 и 2260.

На територији општине

У области управљања отпадом у Чоки истичу се следећи најзначајнији проблеми:

- неадекватна постојећа депонија за одлагање отпада;
- низак ниво јавне свести о питањима управљања отпадом;
- непостојање примарне сепарације отпада;
- велики број нерегулисаних (дивљих сметлиште)
- нерешено питање регионалног концепта управљања отпадом.

Управљање отпадом на начин којим се не угрожава здравље људи и животна средина представља основни циљ општине Чоки. Правилно управљање отпадом и спречавање загађења животне средине може се постићи постепеним спровођењем и придржавањем наредних начела:

- Превенција настајања отпада;
- Поновно искоришћење и рециклажа, издвајање секундарних сировина из отпада;
- Санација неуређених сметлишта;
- Развијање свести и едукација грађана о правилном управљању отпадом.

5.6. Бука

Према подацима добијеним од општинске управе, на простору општине Чока није успостављен мониторинг буке у животној средини.

5.7. Електромагнетско (нејонизујуће) зрачење

Према подацима добијеним од општинске управе, на простору општине Чока није успостављен мониторинг нејонизујућег зрачења.

6. ИНСПЕКЦИЈСКИ НАДЗОР И НАДЛЕЖНОСТИ ИНСПЕКТОРА ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Основне надлежности инспекције за заштиту животне средине општинске управе Чока утврђене су Законом о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, и 36/09-др. закон, 72/09 - др.закон, 43/11-УС и 14/16), као и основним законима у области заштите животне средине, а све у складу са Законом о инспекцијском надзору („Службени гласник РС“ бр. 36/15 и 44/18-др. закон).

Вршење инспекцијског надзора се обавља кроз превентивне активности, одређене претходне – припремне активности и кроз сам инспекцијски преглед. При томе, интервенција инспектора након извршеног инспекцијског надзора може да буде корективна или репресивна.

На основу Закона о инспекцијском надзору и Закона о заштити животне средине, инспектор има бројна овлашћења и дужности која му омогућавају да се обезбеди законито и правилно поступање физичких и правних лица.

Инспектор за заштиту животне средине врши редован инспекцијски надзор према сачињеном годишњем плану инспекцијског надзора, користећи искуства из инспекцијских контрола током протеклих година и придржавајући се законских процедура. Такође, по потреби врше се и ванредни инспекцијски надзори.

Инспектор за заштиту животне средине врши контроле по важећим законима у области заштите животне средине и то:

- Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 36/09, и 36/09-др. закон, 72/09 - др.закон, 43/11-УС и 14/16),
- Закон о процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/2004 и 36/09),
- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 88/10),
- Закон о заштити од буке у животној средини („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10),
- Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 25/15),
- Закон о управљању отпадом („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 14/16),
- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 36/09 и 10/13),
- Закон о заштити од нејонизујућих зрачења („Службени гласник РС“, бр. 36/09),
- Закон о заштити природе („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 91/10 и 14/16),
- Закон о инспекцијском надзору („Службени гласник РС“, бр. 36/2015 и 44/18-др. закон),
- Закон о општем управном поступку („Службени гласник СРЈ“, број 18/16).

Инспектор за заштиту животне средине, у саставу Одељења за инспекцијске послове општинске управе Чока, обавља послове инспекцијског надзора у области заштите животне средине с циљем да се превентивним деловањем или налагањем мера обезбеди законито и безбедно пословање и поступање надзираних субјеката како би се спречиле или отклониле евентуално настале штете.

Области инспекцијског надзора:

- надзор у вези утврђивања испуњености прописаних услова за обављање делатности привредних субјеката, у погледу заштите животне средине, у објектима за које одобрење за градњу, односно употребну дозволу издаје надлежни орган јединице локалне самоуправе;
- надзор потенцијалних загађивача ваздуха са мерама за отклањање аеро загађења;
- надзор у области заштите од буке;
- надзор над спровођењем мера заштите животне средине у поступцима процене и стратешке процене утицај на животну средину;
- надзор над управљањем инертним и неопасним отпадом,
- надзор у вези заштите од нејонизујућег зрачења у објектима за које одобрење за изградњу, односно употребну дозволу издаје надлежни орган јединице локалне самоуправе;
- надзор над спровођењем мера непосредне заштите, очувања и коришћења заштићених природних добара;
- надзор на постројењима и актиностима која подлежу издавању интегрисане дозволе за које одобрење за изградњу, односно употребну дозволу издаје надлежни орган

- јединице локалне самоуправе;
- поступање по захтевима енергетских субјеката у вези утврђивања испуњености услова у погледу заштите животне средине за обављање енергетске делатности;
- вођење управног и извршног поступка, доношење управних аката и обављање управних радњи у поступку инспекцијског надзора у области заштите животне средине, подношење захтева за покретање прекршајног поступка и пријава због привредног преступа;
- други послови у складу са законом и другим прописима, донетим на основу закона, из области заштите животне средине.

7. ЕДУКАЦИЈА И ПОДИЗАЊЕ ЈАВНЕ СВЕСТИ О ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Јачање свести о значају заштите животне средине своје упориште има у Уставу Републике Србије, у коме се као што је већ речено наводи да сви грађани имају право на здраву животну средину, као и право да буду обавештавани о њеном стању, али и обавезу да штите животну средину.

Осим Устава Републике Србије, у Закону о заштити животне средине наводи се да су државни органи, научне установе, установе образовања, здравства, информисања, културе и друге установе, дужни да у оквиру својих делатности подстичу, усмеравају и обезбеђују јачање свести о значају заштите животне средине.

Такође, у Националној стратегији одрживог развоја Републике Србије („Службени гласник Републике Србије“, број 57/08), стратешком документу Републике Србије, у областима заштите животне средине (ваздух, вода, земљиште, биодиверзитет и заштита природе, обновљиви извори енергије, климатске промене и заштита озонског омотача, бука, отпад и хемикалије), као један од основних проблема наведена је недовољна информисаност грађана о овим питањима, као и потреба за јачањем свести грађана из ових области.

Неопходност и значај бављења овом проблематиком представљен је и у Националном програму заштите животне средине („Службени гласник Републике Србије“, број 12/10), кровном документу Србије у области животне средине.

Једно од начела Националног програма заштите животне средине јесте подизање нивоа свести грађана о значају заштите животне средине, које промовише важност образовања о заштити животне средине у циљу повећања нивоа разумевања проблема од стране јавности и побуђивања интереса за питања животне средине.

Информисаност грађана о најширем спектру питања из области животне средине, као и њихова спремност да се директно или кроз институције демократског друштва ангажују на решавању постојећих и предупредивању нових проблема од кључне је важности за дугорочно и одрживо планирање система животне средине на било ком нивоу. Из свих наведених разлога неопходно је стално и континуирано информисање грађана, њихова едукација, као и спровеђење активности усмерених на подизање јавне свести и промену понашања, односно промену односа према окружењу.

Како би се унапредила јавна свест о заштити животне средине потребно је заједничко деловање јавног и цивилног сектора.

У ту сврху потребно је обезбедити извесна финансијска средства и то за организацију јавних кампања и акција, али и стручних скупова и едукација у области заштите животне средине. Носиоци ових активности требали би да буду представници јавног сектора, али и цивилног сектора. Како су грађани врло мало информисани о својим правима и могућностима активног учешћа у доношењу одлука на локалном нивоу, а у вези са

заштитом животне средине, потребно је информисати их, али и оснажити да та своја права и остваре. То ће бити омогућено кроз организацију округлих столова и трибина, као и редовно обавештавање.

Законом о потврђивању Конвенције о доступности информација, учешћу јавности у доношењу одлука и праву на правну заштиту у питањима животне средине, односно ратификацијом Архуске конвенције. Регулисана је заштита права сваког појединца, садашњих и будућих генерација, на живот у животnoj средини адекватној његовом здрављу и благостању. Архуска конвенција је међународно - правни инструмент за заштиту животне средине и садржи три групе правила која се односе на: права грађана на доступност информација, права грађана да учествују у доношењу одлука о животnoj средини и приступ правосудју, у случају да су претходна два права нарушена (правна заштита).

8. ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И SWOT АНАЛИЗА

Општи циљеви политике заштите животне средине у Републици Србији утврђени су **Националним програмом заштите животне средине** („Службени гласник Републике Србије“ број 12/10) и произилазе из општих узрока проблема у животnoj средини. Они су предуслов за ефикасно спровођење специфичних циљева политике и чине саставни део политике заштите животне средине.

Општи циљеви политике у Националном програму су груписани у следећим областима:

- **Доношење стратешких и планских докумената из области заштите животне средине и одрживог коришћења природних ресурса** дефинисаних Законом о заштити животне средине и другим посебним законима;
- **Интеграција политике заштите животне средине са економском политиком и политиком других сектора.** Учествовање у припреми и спровођењу секторских стратегија у деловима који се односе на животну средину. Интеграција принципа заштите животне средине и енергетске ефикасности у просторно и урбанистичко планирање;
- **Јачање институционалних капацитета за креирање и имплементацију секторских политика и политике заштите животне средине у целини** и успостављање система за реаговање у акцидентним ситуацијама;
- **Унапређење система контроле квалитета животне средине** акредитацијом овлашћених лабораторија, применом норматива и прописа, обавезном контролом квалитета мониторинга чинилаца животне средине и аналитичких метода, сопственим мониторингом загађивача, израдом катастра загађивача, израдом инвентара гасова са ефектом стаклене баште, успостављањем јединственог информационог система;
- **Унапређење правног система у области заштите животне средине доношењем секторских закона и подзаконских прописа,** побољшањем надзора над спровођењем прописа и подизањем капацитета правосудног система;
- **Развој ефикасног система финансирања заштите животне средине и економских подстицаја.** Обезбедити потпуну примену принципа „загађивач плаћа“. Ефикасан систем економских инструмената треба да буде уведен ради подстицања смањења загађења. Треба увести ефикасне финансијске механизме да подстичу улагања у животну средину и обезбеде сигурне изворе финансирања Фонда. Они могу укључити и механизме конверзије дуга у улагање у животну средину, пуну надокнаду трошкова за услуге у области животне средине, инвестиционе програме у приватизованим компанијама и др. Подићи ниво инвестирања у животну средину ради покрића трошкова за рад, одржавање и модернизацију / проширење постојеће инфраструктуре у области заштите животне средине и технологија за смањење загађења. Потребно је подстицати конкуренцију и укључење приватног сектора у области обезбеђивања услуга, посебно у секторима управљања отпадом и водама;

- **Унапређење формалног и неформалног образовања о заштити животне средине и енергетској ефикасности** које треба да буде засновано на Националној стратегији образовања у области заштите животне средине. Подизање нивоа свести кроз боље информисање и комуникацију са јавношћу и развијање механизма њиховог учешћа у одлучивању по питањима животне средине у складу са Архуском конвенцијом.

Циљеви Програма заштите животне средине општине Чока неопходно је да буду усаглашени са наведеним циљевима Националног програма.

Стратешки оквир за одређивање циљева

Циљеви Програма заштите животне средине развијени су у стратешком оквиру који је обухватио следеће елементе:

- анализу тренутног стања животне средине (ситуациона анализа);
- анализу законских институционалних и инфраструктурних узрока проблема;
- сет начела који представљају смернице Програма које обухватају начела одрживог развоја и потребе приближавања ЕУ, начело „загађивач плаћа“, начело превенције и предострожности, начело информисања и подизања јавне свести итд.;
- анализу предности, слабости, шанси и претњи везаних за животну средину - (SWOT) анализу. У табели 6 приказана је SWOT анализа у области заштите животне средине општине Чока.

Табела 6. SWOT анализа у области заштите животне средине општине Чока

ПРЕДНОСТИ	СЛАБОСТИ
- Опредељеност свих општинских органа општине Чока за заштиту животне средине; - Добра сарадња са АП Војводином, надлежним министарством и другим Републичким органима и организацијама; - Добра сарадња са стручним и научним организацијама и институцијама и цивилним сектором; - Постојање квалитетне и ажуриране просторно-планске документације и урбанистичке документације.	- Непостојање посебног органа за заштиту животне средине – Општинска управа обухвата више области деловања; - Недостатак довољног броја стручних и техничких капацитета за обављање послова заштите животне средине; - Непостојање база података о стању животне средине; - Непостојање мониторинга животне средине на територији општине Чока; - Недостатак основних стратешких докумената (дефинисаних Законом о заштити животне средине); - Недовољно ефикасан систем управљања зеленилом на територији општине Чока; - Недовољно ефикасан систем управљања отпадом на територији општине Чока - Непостојање санитарне депоније; - Недовољан број извршилаца на пословима заштите животне средине; - Недовољно брз проток информација; - Недовољно развијена инфраструктура у области животне средине; - Ниска енергетска ефикасност; - Недовољна финансијска средства за заштиту и унапређење животне средине - Низак износ средстава у Локалном фонду за заштиту животне средине - Непостојање локалне еколошке таксе-непостојање локалне накнаде за заштиту и унапређење животне средине - Ниска енергетска ефикасност у производњи, дистрибуцији и потрошњи енергије; - Ниска међусекторска координација активности; - Загађење вода, земљишта и ваздуха услед неадекватног управљања отпадом; - Загађење ваздуха саобраћајним активностима у центрима насеља и општинском центру; - Непостојање ефикасног система финансирања заштите животне средине.
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
- Доношење стратешких, програмских и планских докумената дефинисаних основним законима о заштити животне средине и просторног планирања; - Доступност фондовима ЕУ у процесу пре придруживања и опредељеност осталих донатора; - Реализација стратешких докумената сектора енергетике у делу који се односи на област енергетске ефикасности и обновљивих извора енергије; - Увођење концепта чистије производње - унапређење енергетске ефикасности и рационалног коришћења сировина; - Увођење нових технологија; - Учешће заинтересоване јавности у одлучивању о животној средини; - Подизање нивоа свести о потреби заштите животне средине; - Интензивирање међународне сарадње.	- Неусаглашеност закона; - Преклапање надлежности институција; - Продужење рокова за примену прописа и испуњавање законских обавеза; - Производња заснована на застарелим технологијама; - Непостојање Закона о заштити и унапређењу зеленила; - Низак ниво свести о потреби заштите и унапређења животне средине; - Недовољна хоризонтална координација; - Недовољно спровођење закона, програма и планова; - Сиromaштво, задуженост и успорен привредни развој; - Низак ниво еколошке свести; - Немогућност грађана да плате реалну цену комуналних услуга; - Ненаменско коришћење средстава за заштиту животне средине.

9. ИНДИКАТОРИ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ОПШТИНЕ ЧОКА

На основу дефинисаних циљева Програма, врши се избор одговарајућих индикатора стања животне средине на територији општине Чока. Сврха њихове примене је праћење имплементације Програма и Акционог плана, у остварењу приоритетних и специфичних циљева Програма.

Индикатори представљају један од инструмената за систематско идентификовање, оцењивање и праћење стања, развоја и услова средине и сагледавање последица. Они су средство за праћење извесне променљиве вредности у прошлости и садашњости, а неопходни су као улазни подаци за свако планирање активности у простору.

Приликом дефинисања индикатора, обрађивачи Програма су се ослонили на индикаторе УН за одрживи развој, индикаторе дефинисане Правилником о националној листи индикатора заштите животне средине („Службени гласник РС“, број 37/11) и на елементарне еколошке индикаторе који се могу узети у обзир у односу на постојеће стање животне средине и карактер Плана и планираних активности.

На основу Правилника о Националној листи индикатора заштите животне средине, на територији Програма релевантни су индикатори приказани у Табели 7.

Табела 7. Индикатори животне средине на територији општине Чока

Ознака	Индикатор
ОЅ-1	Систем управљања заштитом животне средине
VD-1	Квалитет воде за пиће
VD-2	Процент становника прикључен на јавни водовод
VD-3	Коришћење воде у домаћинству
VD-4	Губици воде
КА-1	Процент становника прикључен на јавну канализацију
КА-2	Постројења за пречишћавање отпадних вода из јавне канализације
КА-3	Загађене (непречишћене) отпадне воде
PPV-1	Индикатор потрошње кисеоника у површинским водама
PPV-2	Нутријенти у површинским и подземним водама
PPV-3	Индекс сапробности
PPV-4	Serbian Water Quality Index (SWQI)
PPV-5	Емисије загађујућих материја из тачкастих извора у водна тела
VA-1	Учесталост прекорачења дневних граничних вредности за SO ₂ , NO ₂ , PM ₁₀ , O ₃
VA-2	Годишња температура ваздуха
VA-3	Емисија закисељавајућих гасова (NO _x , NH ₃ и SO ₂)
VA-4	Емисија примарних суспендованих честица и секундарних прекурсора суспендованих честица (PM ₁₀ , NO _x , NH ₃ и SO ₂)
VA-5	Емисија гасова са ефектом стаклене баште
Z-1	Ерозија земљишта
Z-2	Садржај органског угљеника у земљишту
Z-3	Површине деградираног земљишта
Z-4	Управљање контаминираним локалитетима
ZP-1	Промена начина коришћења земљишта
ZP-2	Депозиција загађујућих материја, шумско земљиште и мониторинг здравственог стања шума
П-1	Угрожене и заштићене врсте
П-2	Заштићена подручја
П-3	Диверзитет врста
О-1	Укупна количина произведеног отпада
О-2	Производња отпада (комунални, индустријски опасан)
О-3	Количина произведене амбалаже и амбалажног отпада
О-4	Количине посебних токова отпада

Ознака	Индикатор
O-5	Количина произведеног отпада из објеката у којима се обавља здравствена заштита и фармацеутског отпада
O-6	Предузећа овлашћена за управљање отпадом
O-7	Депонија отпада
O-8	Количина издвојено прикупљеног, поновно искоришћеног и одложеног отпада
B-1	Укупни индикатор буке
B-2	Индикатор ноћне буке
NZ-1	Извори нејонизујућег зрачења од посебног интереса
E-1	Потрошња финалне енергије по секторима
E-2	Потрошња примарне енергије из обновљивих извора
E-3	Потрошња електричне енергије из обновљивих извора
S-1	Реализоване активности грађанске иницијативе
S-2	Удружења грађана са темом заштите животне средине

10. СПЕЦИФИЧНИ ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ОПШТИНЕ ЧОКА

На основу SWOT анализе и приоритетних циљева дефинисаних Националним програмом заштите, радна група за израду Програма заштите животне средине општине Чока је у складу са законом о заштити животне средине и другим законима дефинисала следеће **специфичне приоритетне циљеве:**

1. Израда локалног регистра извора загађивања животне средине,
2. Израда плана квалитета амбијенталног ваздуха за општину Чока,
3. Израда годишњих програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији општине Чока,
4. Израда локалног плана управљања чврстим отпадом – ревизија,
5. Израда програма заштите природе,
6. Израда елабората акустичног зорнирања на територији општине Чока и акционог плана заштите од буке,
7. Израда програма енергетске ефикасности.

10.1. Локални регистар извора загађивања животне средине

Чланом 75. Закона о заштити животне средине надлежни орган јединице локалне самоуправе дужан је да води локални регистар извора загађивања животне средине.

Такође, чланом 3. и чланом 6. Правилника о методологији за израду националног и локалног регистра извора загађења, као и методологији за врсте, начине и рокове прикупљања података („Службени гласник Републике Србије”, бр. 91/10 и 10/13), је дефинисано које су податке и у којој форми привредна друштва и друга правна лица и предузетници која представљају изворе загађења у обавези да доставе за Локални регистар.

У складу са горе наведеним сви привредни субјекти са територије општине Чока у обавези су да до 31. марта текуће године доставе податке за претходну годину.

Како би се корисницима омогућило да на што једноставнији начин одговоре на законску обавезу извештавања за Локални регистар извора загађивања, потребно је успоставити софтверску апликацију, помоћу које би корисници сами уносили прописане податке. Овакав информациони систем би истовремено омогућио надлежним органима бољи увид у базу података, на основу које би могли да креирају политику идентификују приоритете и спроводе потребне активности у циљу интегралне заштите животне средине, а информације о загађивачима би биле доступне и јавности.

10.2. План квалитета ваздуха за општину Чока

Законом о заштити ваздуха дат је законски оквир за проучавање и праћење квалитета ваздуха које за циљ има контролу и утврђивање степена загађености ваздуха, као и утврђивање тренда загађења, како би се правовремено деловало ка смањењу штетних супстанци до нивоа који неће битно утицати на квалитет животне средине.

Подаци добијени у мрежама аутоматског и мануалног мониторинга квалитета ваздуха обрађују се анализирају и интерпретирају у складу са важећим прописима:

- Закон о заштити ваздуха („Службени гласник РС“, број 36/09 и 10/13),
- Уредба о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 11/10, 75/10 и 63/13),
- Уредба о одређивању зона и агломерација („Службени гласник РС“, бр. 58/11 и 98/12),
- Уредба о утврђивању Програма контроле квалитета ваздуха у државној мрежи („Службени гласник РС“, број 58/11),
- Правилник о начину размене информација о мерним местима у државној и локалној мрежи, техникама мерења, као и о начину размене података добијених праћењем квалитета ваздуха у државној и локалним мрежама („Службени гласник РС“, бр. 84/10).

Оцењивање квалитета ваздуха, на основу измерених концентрација загађујућих материја у ваздуху, врши се применом критеријума за оцењивање у складу са Уредбом о условима за мониторинг и захтевима квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, бр. 11/10, 75/10 и 63/13).

Законом о заштити ваздуха дефинисано је да је у зонама и агломерацијама, у којима је ваздух треће категорије, односно када загађење ваздуха превазилази ефекте мера које се предузимају, односно када је угрожен капацитет животне средине или постоји стално загађење ваздуха на одређеном простору, надлежни орган јединице локалне самоуправе, дужан је да на основу члана 31. Закона о заштити ваздуха и у складу са Правилником о садржају планова квалитета ваздуха („Службени гласник РС“, број 21/10) донесе **План квалитета ваздуха** са циљем да се постигну утврђене граничне или циљне вредности и прописани рокови.

С обзиром да не постоје мерења квалитета амбијенталног ваздуха на територији општине, тренутно не постоји утврђена категорија ваздуха у општини Чока, те је потребно утврдити категорију и сходно томе дефинисати мере заштите овог природног ресурса. Општина Чока се налази у оквиру зоне Војводина за коју је на основу мерења у претходном периоду утврђено да је ваздух био прве категорије, односно чист, до незнатно загађен. Након успостављања мониторинга квалитета амбијенталног ваздуха и утврђивања квалитета ваздуха, утврдиће се и потреба за изградом / не изградом Плана квалитета ваздуха.

10.3. Годишњи програми заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта општине Чока

Обавеза израде овог Програма, дефинисана је чланом 60. Закона о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“, бр. 62/06, 41/09, 65/08 - др. закон, 112/15 и 80/17). Овим чланом дефинисано је да се пољопривредно земљиште у државној својини користи према Годишњем програму заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта, који доноси Скупштина општине Чока уз претходно прибављено мишљење Комисије коју образује Председник општине и уз сагласност министарства надлежног за пољопривреду. Овим програмом даје се преглед површина пољопривредног земљишта по катастарским општинама, класама и културама, анализа стања заштите и уређења пољопривредног земљишта, утврђује Програм радова на заштити и уређењу пољопривредног земљишта и План коришћења пољопривредног земљишта у својини Републике Србије.

Годишњи програм дефинише све активности власника и корисника пољопривредног земљишта, односно свих оних који су директно или индиректно упућени на пољопривреду, морају имати за основни циљ очување расположивог пољопривредног земљишта, стварање нових обрадивих површина и побољшање квалитета пољопривредног земљишта.

Општина Чока на годишњем нивоу израђује Програме заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта, од 2008. године.

10.4. Локални план управљања чврстим отпадом општине Чока

Општина Чока је 2010. године усвојила Локални план управљања отпадом општине Чока за период од 2010. до 2020. године („Службени лист општине Чока“ бр. 15/10). Успостављање система управљања отпадом подразумева постизање пуне контроле над свим елементима и токовима отпада од настајања, сепарације, сакупљања, превоза па до коначног одлагања.

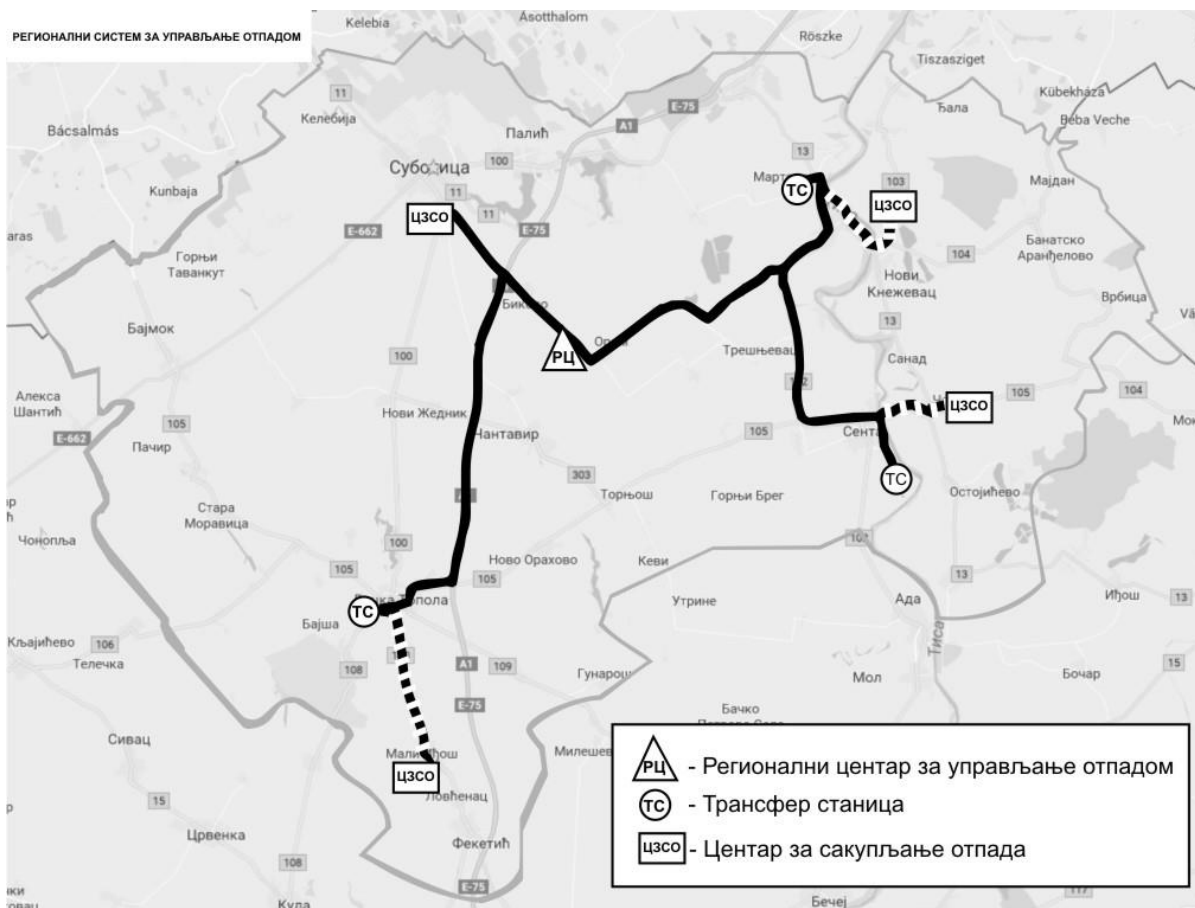
Локални план представља основни документ који обезбеђује услове за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу општине Чока. Отпадом на територији општине Чока управља Јавно комунално предузеће „Чока“.

Званична депонија ЈКП „Чока“ смештена је на источном ободу насеља Чока, на око 100 m од пута Чока-Црна Бара. Депонија не испуњава основне критеријуме санитарне депоније. Поред овог сметлишта, сметлишта су идентификована и код насеља Санад, Врбица, Црна Бара, Јазово, Остојићево и Падеј што представља значајан еколошки проблем на територији општине Чока.

Планом је предвиђена изградња трансфер станице на територији општине Чока и санација и рекултивација постојећих локалитета сметлишта, након прикључења општине Чока региону регионалне депоније на територији Града Суботице.

2018. године урађена је ревизија Регионалног плана управљања отпадом за Град Суботицу и општине Бачка Топола, Мали Иђош, Сента, Чока, Кањижа и Нови Кнежевац за период 2018 – 2028. године којим се предвиђа изградња Центра за сакупљање отпада на територији општина Чока. Центри за сакупљање отпада (ЦЗСО) су планирани за сакупљање кабастог отпада, зеленог отпада и одређених посебних токова отпада. Постојећим центрима за сакупљање отпада, трансфер станицама и регионалним центром за управљање отпадом управљаће „Регионална депонија“ ДОО Суботица.

Слика 9. Локације објеката регионалног система управљања отпадом

У складу са новим опредељењем, потребно је урадити ревизију Локалног плана управљања чврстим отпадом на територији општине Чока.

ЦЗСО у Чоки је удаљен 400 m од периферије насеља Чока. Локација се налази у сеоској зони ван грађевинског подручја. Удаљеност до првих кућа ваздушном линијом је 400 m.

Парцела центра је површине око 0,5 ha. На изабраној локацији постоји атарски пут дужине 100 m, те је потребно изградити асфалтни приступни пут. Локација је опремљена следећом инфраструктуром: струјом, прикључком на градски водовод и телекомуникационом мрежом.

10.5. Програм заштите природе општине Чока

Чланом 113. Закона о заштити природе дефинисана је обавеза јединице локалне самоуправе да, у складу са Стратегијом заштите природе и природних вредности Републике Србије и својим специфичностима, доноси програме заштите природе за период од десет година.

Како Стратегија заштите природе и природних вредности Републике Србије, која би требала да буде основ за доношење, још увек није донета, општина Чока још увек није израдила и усвојила такав документ.

10.6. Елаборат акустичног зонирања на територији општине Чока и акционог плана заштите од буке

Чланом 8. Закона о заштити од буке у животној средини дефинисане су обавезе јединица локалне самоуправе у вези ове проблематике. Обавезе јединице локалне самоуправе односе се на израду стратешких карата буке, акустичко зонирање и израду акционог плана заштите од буке у животној средини.

Акустичне зоне биће одређене кроз будуће активности управљања буком у животној средини, у складу са стратешком картом буке. Стратешка карта буке биће основа за израду акционог плана заштите од буке у животној средини.

Акциони план садржаће мере заштите од буке у животној средини, као што су планирање намене простора, планирање саобраћаја, предузимање техничких мера на изворима буке, избор извора буке с нижим вредностима емисије буке, примена звучне изолације, мере на путу простирања буке, као и мере за смањење буке у случају прекорачења граничних вредности.

10.7. Програм енергетске ефикасности

2014. године Институт „Никола Тесла“ из Београда израдио је Локални енергетски план општине Чока који представља интегрални део стратегије одрживог развоја општине. Предметни план урађен је за трогодишњи период од 2015-2018. године и потребно га је ревидирати.

План је урађен у циљу унапређења енергетске ефикасности у потрошњи енергије и смањењу трошкова за набавку енергије и енергената.

У области енергетике и енергетске ефикасности постоји један општи циљ који мора да буде постигнут у складу са Законом о ефикасном коришћењу енергије („Службени гласник РС“, број 25/13). Овај циљ у области енергетске ефикасности захтева координисану акцију свих релевантних субјеката у општини Чока.

Према члану 10. Закона о ефикасном коришћењу енергије јединица локалне самоуправе је у обавези да донесе **Програм енергетске ефикасности**.

У складу са тим општина Чока ће у наредном периоду израдити овај Програм којим ће дефинисати све неопходне мере и активности за унапређење енергетске ефикасности, кроз ревидирање активности и стања дефинисаних у Локалном енергетском плану израђеном 2014. године.

11. СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПРОГРАМУ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ОПШТИНЕ ЧОКА

У Табели 8. приказани су специфични циљеви заштите животне средине по областима.

Табела 8. Специфични циљеви заштите животне средине по областима у општини Чока

Област / стратешки циљ	Специфични циљеви
Општи циљеви	
Израда регистра извора загађивања на територији Општине	
Идентификација севесо постројења на територији Општине	
Идентификација постројења која подлежу издавању интегрисане дозволе на територији Општине	
Заштита вода	
1. Обезбедити довољне количине воде за пиће одговарајућег квалитета	1.1 Изградња постројења за прераду воде у насељеном месту Падеј уз претходну израду потребне пројектно техничке документације. 1.2 Реконструкција водоводне мреже у насељеном месту Чока, Санад, Црна Бара, Врбица, Банатски Моноштор, Падеј, Остојићево, Јазово, уз претходну израду потребне пројектно техничке документације. 1.3 Праћење квалитета подземних вода на свим бунарима који се користе за водоснабдевање становника на територији општине Чока и достављање података надлежном општинском одељењу. 1.4 Израдити елаборат о одређивању одговарајућих локација за изградњу нових бунара у свим насељеним местима уз поштовање санитарних услова.
2. Унапредити систем сакупљања и третмана отпадних вода и адекватна евакуација атмосферских вода	2.1 Израда пројектно техничке документације за канализациону мрежу-одвођења отпадних вода са сабирном мрежом и постројењем за пречишћавање у насељеном месту Чока, Падеј. 2.2 Фазна изградња канализационе мреже и постројења за пречишћавање у насељеним местима на територији општине Чока. 2.3 Одржавање система за одвод атмосферских вода на целој територији општине.
3. Успостављање мониторинга квалитета површинских вода	3.1 Континуирано праћење квалитета воде реке Златице.
Заштита ваздуха	
4. Квалитет амбијенталног ваздуха прве класе на територији општина Чока	4.1 Дефинисање мерних места за праћење квалитета амбијенталног ваздуха на територији општине Чока, и успостављање континуираног праћења квалитета амбијенталног ваздуха. 4.2 Праћење емисије загађујућих материја у ваздух са емитера свих привредних субјеката који емитују загађујуће материје.
Заштита земљишта	
5. Побољшање стања и система заштите земљишта	5.1 Праћење „нултог“ мониторинга на свим локалитетима на територији општине где се успоставља нова активност/делатност. 5.2 Подизање нивоа еколошке свести пољопривредника о потреби заштите земљишта као природног ресурса.

Јавне зелене површине	
6. Повољшати стање и систем зелених површина	6.1 Унапредити систем уређења и одржавања зелених површина. 6.2 Повећати површину под зеленилом на територији општине Чока. 6.3 Повећање процента шумовитости општине Чока.
Природа и биодиверзитет	
7. Унапређење заштите заштићених подручја и биодиверзитета руралних и урбаних подручја	7.1 Повећање површина под заштитом и успостављење континуираног мониторинга заштићених и строго заштићених дивљих врста.
Одрживо управљање отпадом	
8. Успоставити одржив систем управљања отпадом	8.1 Ревизија локалног плана управљања отпадом општине Чока. 8.2 Санација неуређених депонија.
Заштита од буке	
9. Смањити ниво буке до нивоа прописаног законом	9.1 Израда акустичких мапа за општину Чока. 9.2 Израда акционог плана заштите од буке општине Чока. 9.3 Успостављање мониторинга буке на територији општине Чока.
Нејонизујуће зрачење	
10. Успостављање и стално унапређење система управљања заштитом од нејонизујућег зрачења	10.1 Индентификовање свих извора нејонизујућег зрачења.
Енергетска ефикасност и обновљиви извори енергије	
11. Унапређење енергетске ефикасности и употребе обновљивих извора енергије	11.1 Израда регистра објеката јавне намене у циљу исходавања енергетских пасоша. 11.2 Извођење радова и спровођење мера енергетске ефикасности у 30% јавних објеката и исходавање енергетских пасоша.
Едукација и подизање јавне свести о заштити животне средине	
12. Повећан ниво друштвено одговорног понашања грађана према животној средини	12.1 Подигнут ниво знања и информисаности грађана о заштити животне средине кроз сарадњу цивилног и јавног сектора у области заштите животне средине. 12.2 Повећано учешће грађана у доношењу одлука у области заштите животне средине.

12. ЈАЧАЊЕ ИНСТИТУЦИОНАЛНИХ И КАДРОВСКИХ КАПАЦИТЕТА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПОЛИТИКЕ УПРАВЉАЊА ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У оквиру Општинске управе Чока за послове заштите животне средине надлежно је **Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове за спровођење обједињене процедуре и стамбено комуналне делатности.**

На основу Одлуке о организацији Општинске управе („Службени лист општине Чока“, број 16/10, 14/13, 4/2015, 20/16, 23/16 и 13/17) дефинисано је да Одељење врши послове који се односе на: предузимање мера заштите у планирању и изградњи објеката, заштиту ваздуха, земљишта, шума, вода, биљног и животињског света, природних добара, од буке, јонизирајућег зрачења, од отпадних и опасних материја и држање и заштиту животиња.

Одељење за инспекцијске послове врши инспекцијски надзор над извршавањем прописа из надлежности и обавља и друге послове државне управе у области заштите и унапређење животне средине који су поверени Општинској управи.

Тренутно дефинисан број запослених у вези са заштитом животне средине **није довољан** за извршење делатности дефинисаних законом.

А поред тога потребно је и стално усавршавање, обучавање и додатно образовање са циљем континуираног унапређења запослених на овим пословима.

13. УНАПРЕЂЕЊЕ ОДРЖИВОГ СИСТЕМА ФИНАНСИРАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У Извештају који обухвата реализацију Програма коришћења средстава за заштиту и унапређење животне средине општине Чока за 2016. годину наведено је следеће: Остварена средства у 2016. години од Посебне накнаде за заштиту и унапређење животне средине износе 46.677,89 динара. Остварена средства у 2016. години и пренета средства из 2015. године у укупном износу од 428.300,12 динара нису искоришћена.

Средства у износу од 428.300,12 динара се преносе за 2017. годину.

Програмом коришћења средстава буџетског фонда за заштиту животне средине општине Чока (у даљем тексту: Програм), планирани су средства за израду и реализацију планова, програма и других активности у циљу заштите и унапређења животне средине у општини Чока за 2017. годину и то:

За реализацију Програма планира се приход средстава у износу од **578.300,12 динара** и то по следећим основама:

- посебна накнада за заштиту животне средине 150.000,00 динара,
- пренета средства из буџета општине Чока 428.300,12 динара.

Средства из става I. овог програма користе се за финансирање обавеза локалне самоуправе утврђених законом из области заштите животне средине, и то:

1) израда Програма заштите животне средине општине Чока за период 2018. – 2023. са акционим плановима: износ: 578.300,12 динара.

Програм заштите животне средине општине Чока радиће се у циљу утврђивања тренутног стања животне средине у општини, утврђивања жељеног стања животне средине у периоду од пет година и начина којима се жељено стање може постићи.

На основу члана 87. Закона о заштити животне средине, јединица локалне самоуправе може прописати накнаду за заштиту и унапређење животне средине. Доношењем одлуке о утврђивању накнаде за заштиту и унапређење животне средине општина Чока ће унапредити одрживи систем финансирања животне средине. Истовремено је потребно и јачање капацитета субјеката који спроводи процедуре и имплементацију економских инструмената, ради боље наплате и праћења остварења прихода.

Поред сопствених прихода постоје разни фондови и конкурси код којих локална самоуправа може да аплицира за средства за реализацију одређених пројеката из области заштите и унапређења животне средине. Ова додатна средства омогућују решавање већих проблема на територији општине, која се уз коришћење сопствених средстава адекватније и ефикасније отклањају.

14. УНАПРЕЂЕЊЕ ИНСПЕКЦИЈСКОГ НАДЗОРА

У Општинској управи Чока од 1996. године је систематизацијом одређено радно место **Инспектор за заштиту животне средине**. Закон о заштити животне средине („Службени гласник РС“, бр. 135/04 и 36/09 36/2009 - др. закон, 72/2009 – др. закон, 43/2011 - одлука УС и 14/2016) је на снази од 2004. године и може се закључити да је период од протеклих 14 година довољан за утврђивање свих позитивних и негативних аспеката у раду инспектора.

Анализа рада обухвата рад на терену и рад на практичној примени закона кроз канцеларијско пословање. Поред свих објективних околности (недовољна подршка локалне самоуправе кроз не доношење локалних аката – одлука...), инспектор за заштиту животне средине је постигао одређене резултате уз видљиве помаке на заштити у унапређењу животне средине.

На жалост, смањене привредне активности су такође зауставиле негативне трендове у области загађења животне средине.

Унапређење рада инспекције би се знатно могло побољшати уколико би се објединио рад свих учесника у поступцима заштите и унапређења животне средине, односно ако би се увела перманентна институционална координација (законодавна-извршна-судска). Такође се може рећи и да је стална и квалитетна обука и размена искуства врло битна у раду инспекцијских органа. Инспекција се у раду на терену сусреће са врло различитим проблемима, који би се ефикасније решавали разменом искуства, како са колегама из осталих локалних самоуправа, тако и са стручним и квалификованим кадром из надлежног Министарства. Ту треба нагласити и значај семинара и стручних обука као вид перманентног усавршавања.

15. УНАПРЕЂЕЊЕ ЈАВНЕ СВЕСТИ О ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Информисаност грађана о најширем спектру питања из области животне средине, као и њихова спремност да се директно или кроз институције демократског друштва ангажују на решавању постојећих и предупредивању нових проблема од кључне је важности за дугорочно и одрживо планирање система животне средине на било ком нивоу. Из свих наведених разлога неопходно је стално и континуирано информисање грађана, њихова едукација, као и спровеђење активности усмерених на подизање јавне свести и промену понашања, односно промену односа према окружењу.

Како би се унапредила јавна свест о заштити животне средине потребно је заједничко деловање јавног и цивилног сектора. У ту сврху потребно је обезбедити извесна финансијска средства и то за организацију јавних кампања и акција, али и стручних скупова и едукација у области заштите животне средине. Носиоци ових активности требали би да буду представници јавног сектора, али и цивилног сектора.

Како су грађани врло мало информисани о својим правима и могућностима активног учешћа у доношењу одлука на локалном нивоу, а у вези са заштитом животне средине, потребно је информисати их, али и оснажити да та своја права и остваре. То ће бити омогућено кроз организацију округлих столова и трибина, као и редовно обавештавање.

16. АКЦИОНИ ПЛАН

Финансијска улагања у реализацију Програма заштите животне средине општине Чока

ПРОГРАМСКА ОБЛАСТ: ИНТЕГРАЛНИ ПРИСТУП ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**Општи стратешки циљеви:**

1. Израда регистра извора загађивања на територији општине
2. Идентификација севесо постројења на територији општине
3. Идентификација постројења која подлежу издавању интегрисане дозволе на територији општине

Табела 9. Израда регистра извора загађивања на територији општине

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултат	Индикатор заштите животне средине
Израда регистра извора загађивања на територији општине	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	18 месеци	1,5 милиона	Комбиновано - локални буџет, АПВ и други извори	Израђен Локални Регистар извора загађивања општине Чока	ОШ-1
Идентификација севесо постројења на територији општине	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	6 месеци	-	-	Списак севесо постројења на територији општине Чока	ОШ-1
Идентификација постројења која подлежу издавању интегрисане дозволе на територији општине	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	Континуирано	-	-	Списак постројења која подлежу издавању интегрисане дозволе на територији општине Чока	ОШ-1

ПРОГРАМСКА ОБЛАСТ: ВОДЕ

1. **Стратешки циљ:** Обезбедити довољне количине воде за пиће одговарајућег квалитета

Специфични циљеви:

- 1.1 Изградња постројења за прераду воде у насељеном месту Падеј
- 1.2 Реконструкција водоводне мреже у насељима Чока, Санад, Црна Бара, Врбица, Банатски Моноштор, Падеј, Остојићево, Јазово
- 1.3 Праћење квалитета подземних вода на свим бунарима који се користе за водоснабдевање становника на територији општине Чока и достављање података надлежном општинском одељењу
- 1.4 Праћење квалитета подземних вода на свим бунарима који се користе за водоснабдевање становника на територији општине Чока и достављање података надлежном општинском одељењу
- 1.5 Израдити елаборат о одређивању одговарајућих локација за изградњу нових бунара у свим насељеним местима уз поштовање санитарних услова

Табела 10. Специфични циљ 1.1 Изградња постројења за прераду воде у насељеном месту Падеј

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет - процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултат	Индикатор заштите животне средине
Припрема планске и пројектно техничке документације	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	1 година	3.000.000,00	Комбиновано - локални буџет и АПВ	Израђена планско, пројектна документација	VD-1 VD-2 VD-3 VD-4
Изградња постројења за прераду сирове воде у насељеном месту Падеј	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	2 година	50.000.000,00	Комбиновано – локални буџет, АПВ, Република	Реконструисан бунар, ППВ, и вода за пиће одговарајућег квалитета	VD-1 VD-2 VD-3 VD-4
Технички пријем и пуштање у рад	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	6 месеци	300.000,00	Локални буџет	Употребна и водна дозвола	VD-1 VD-2 VD-3 VD-4

Табела 11. Специфични циљ 1.2. Реконструкција водоводне мреже у насељима Чока, Санад, Црна Бара, Врбица, Банатски Моноштор, Падеј, Остојићево, Јазово

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултат	Индикатор заштите животне средине
Припрема планске и пројектно техничке документације	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	24 месеци	7.000.000,00	Комбиновано – локални буџет, АПВ, Република	Израђена планско, пројектна документација	VD-1 VD-2 VD-3 VD-4
Радови на реконструкцији водоводне мреже	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	36 месеци	90.000.000,00	Комбиновано – локални буџет, АПВ, Република	Реконструисана комплетна водоводна мрежа	VD-1 VD-2 VD-3 VD-4
Технички пријем	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	2 месеца	150.000,00	Локални буџет	Употребна дозвола	VD-1 VD-2 VD-3 VD-4

Табела 12. Специфични циљ 1.3. Праћење квалитета подземних вода на свим бунарима који се користе за водоснабдевање становника на територији општине Чока и достављање података надлежном општинском одељењу

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултат	Индикатор заштите животне средине
Успостављање мониторинга квалитета подземних вода	ЈКП „Чока“, Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	Периодично, сваке године	1.000.000,00 годишње	Комбиновано – локални буџет, АПВ, Република	Квалитет воде за пиће одговарајућег капацитета	VD-1 VD-2 VD-3 VD-4

Табела 13. Специфични циљ 1.4. Израдити елаборат о одређивању одговарајућих локација за изградњу нових бунара у свим насељеним местима уз поштовање санитарних услова

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултат	Индикатор заштите животне средине
Израда елабората за одређивање локација нових бунара у насељеним местима	ЈКП „Чока“, Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	1 година	2.000.000,00 годишње	Комбиновано – локални буџет, АПВ, Република	Квалитет воде за пиће одговарајућег капацитета	VD-1 VD-2 VD-3 VD-4

ПРОГРАМСКА ОБЛАСТ: ВОДЕ

2. **Стратешки циљ:** Унапредити систем сакупљања и третмана отпадних вода и адекватна евакуација атмосферских вода

- 2.1. Израда пројектно техничке документације за канализациону мрежу - одвођења отпадних вода са сабирном мрежом и постројењем за пречишћавање у насељеном месту Чока, Падеј
- 2.2. Фазна изградња канализационе мреже и постројења за пречишћавање у насељеним местима на територији општине Чока,
- 2.3. Одржавање система за одвод атмосферских вода на целој територији општине

Табела 14. Специфични циљ 2.1. Израда пројектно техничке документације за канализациону мрежу - одвођења отпадних вода са сабирном мрежом и постројењем за пречишћавање у насељеном месту Чока, Падеј

Активност/мера	Надлежна институција / Установа /Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатор заштите животне средине
Израда планске и пројектно техничке документације	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	15 месеци	9.000.000,00	Комбиновано – локални буџет, АПВ, Република	Израђена планско, пројектна документација	КА-1 КА-2 КА-3
Радови на изградњи канализационе мреже	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	36 месеци	540.000.000,00	Комбиновано – локални, АПВ, Република	Израђена комплетна канализациона мрежа	КА-1 КА-2 КА-3
Технички пријем	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	2 месеца	150 хиљада	Локални буџет	Употребна дозвола	КА-1 КА-2 КА-3

Табела 15. Специфични циљ 2.2. Фазна изградња канализационе мреже и постројења за пречишћавање у насељеним местима на територији општине Чока

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет - процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатор заштите животне средине
Припрема планске и пројектно техничке документације	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	15 месеци	10.000.000,00	Комбиновано – локални буџет, АПВ, Република	Израђена планско, пројектна документација	КА-1 КА-2 КА-3
Радови на изградњи постројења за пречишћавање отпадних вода	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	24 месеца	840.000.000,00	Комбиновано – локални буџет, АПВ, Република и међународн и фондови	Израђено постројење за пречишћавање отпадних вода	КА-1 КА-2 КА-3
Технички пријем		6 месеци	250.000,00	Локални буџет	Употребна дозвола	КА-1 КА-2 КА-3

Табела 16. Специфични циљ 2.4. Одржавање система за одвод атмосферских вода на целој територији општине

Активност/мера	Надлежна институција /Установа /Предузеће	Временски ро	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатор заштите животне средине
Припрема планске и пројектно техничке документације	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	15 месеци	3.000.000,00	Комбиновано – локални буџет, АПВ, Република	Израђена планско, пројектна документација	КА-1 КА-2 КА-3
Радови на изградњи и реконструкцији атмосферске канализације	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	36 месеци	20.000.000,00	Комбиновано локални буџет, АПВ и Република	Број km изграђене реконструисане атмосферске канализације	КА-1 КА-2 КА-3

Стратешки циљ 3 – Успостављање мониторинга квалитета површинских вода

3.1. - Континуирано праћење квалитета воде реке Златица

Табела 17. Специфични циљ 3.1. Континуирано праћење квалитета воде реке Златица

Активност/мера	Надлежна институција /Установа /Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатор заштите животне средине
Праћење квалитета површинских вода у водотоку Златица	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	15 месеци	3.000.000,00	Комбиновано – локални буџет, АПВ, Република	Очуван квалитет воде у реци Златици	PPV-1 PPV-2 PPV-3 PPV-4 PPV-5

ВАЗДУХ

4. Стратешки циљ: Квалитет амбијенталног ваздуха прве класе на територији општина Чока

Специфичан циљ:

- 4.1. Дефинисање мерних места за праћење квалитета амбијенталног ваздуха на територији општине Чока и успостављање континуираног праћења квалитета амбијенталног ваздуха,
- 4.2. Праћење емисије загађујућих материја у ваздух са емитера свих привредних субјеката који емитују загађујуће материје

Табела 18. Специфичан циљ 4.1. Дефинисање мерних места за праћење квалитета амбијенталног ваздуха на територији општине Чока и успостављање континуираног праћења квалитета амбијенталног ваздуха

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатор заштите животне средине
Израда елабората утврђивања мерних места квалитета амбијенталног ваздуха	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	12 месеци	-	Локални буџет	Утврђена мерна места за праћење квалитета амбијенталног ваздуха	VA-1 VA-2 VA-3 VA-4 VA-5
Успостављање континуираног праћења квалитета амбијенталног ваздуха	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	Континуирано 2019-2023	2.000.000,00	Локални буџет	Примена мера заштите квалитета амбијенталног ваздуха и побољшан квалитет ваздуха	VA-1 VA-2 VA-3 VA-4 VA-5

Табела 19. Специфичан циљ 4.2. Праћење емисије загађујућих материја у ваздух са емитера свих привредних субјеката који емитују загађујуће материје

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатор заштите животне средине
Прикупљање података о емисијама у ваздух привредних субјеката	Инспектор заштите животне средине у оквиру Општинске управе	Континуирано 2015-2020		Привредни субјекат	Извештај о емисијама загађујућих материја у ваздух са емитера свих привредних субјеката који емитују загађујуће материје	VA-1 VA-2 VA-3 VA-4 VA-5

ЗЕМЉИШТЕ

Стратешки циљ 5: Побољшање стања и система заштите земљишта

Специфични циљеви:

- 5.1. Праћење „нултог“ мониторинга на свим локалитетима на територији општине где се успоставља нова активност/делатност,
 5.2. Подизање нивоа еколошке свести пољопривредника о потреби заштите земљишта као природног ресурса

Табела 20. Специфичан циљ 5.1. – Успостављање системског праћења квалитета пољопривредног и непољопривредног земљишта

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност	Извор финансирања	Резултати	Индикатори заштите животне средине
Обавеза нових привредних субјеката да изврше мониторинг нултог стања квалитета земљишта	Привредни субјекат	континуирано	-	Привредни субјекат	Извештај о стању квалитета земљишта достављен надлежном општинском органу	Z-1 Z-2 Z-3 Z-4

Табела 21. Специфичан циљ 5.2. Подизање нивоа еколошке свести пољопривредника о потреби заштите земљишта као природног ресурса

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатори заштите животне средине
Израдити и реализовати програме едукације и информисања пољопривредних произвођача о правилној употреби средстава за заштиту биља	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	Континуирано 2018-2023	200.000,00	Комбиновано - локални буџет и АПВ и други извори	Број реализованих програма едукације и информисања пољопривредних произвођача	Z-1 Z-2 Z-3 Z-4
Подршка организацији стручних скупова и едукација на тему употребе хемијских средстава у пољопривреди	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	Континуирано 2018-2023	200.000,00	Комбиновано - локални буџет и АПВ и други извори	Број пројеката односно стручних скупова и едукација које је подржала ЛС	Z-1 Z-2 Z-3 Z-4

ЈАВНЕ ЗЕЛЕНЕ ПОВРШИНЕ

Стратешки циљ: Побољшати стање и систем заштите јавних зелених површина

Специфични циљеви:

- 6.1. Унапредити систем уређења и одржавања зелених површина
- 6.2. Повећати површину под зеленилом на територији општине Чока
- 6.3. Повећање процента шумовитости општине Чока

Табела 22. Специфичан циљ 6.1 - Унапредити систем уређења и одржавања зелених површина

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/П редузеће	Временски рок	Буџет – процене на вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатори заштите животне средине
Опремање служби надлежних за одржавање зелених површина	Општина Чока	2018-2023	5 милиона	Локални буџет, АПВ и Република	Набављена опрема неопходна за одржавање зелених површина	ZP-1
Укључивање локалног становништва у акције уређења зелених површина кроз подршку пројектима, организовање акција општина и месних заједница и едукацију	Локална самоуправа, МЗ, школе, НВО	2018-2023	1 милион	Локални буџет	Број реализованих акција уређења зелених површина	ZP-1
Уређење Старог парка у насељу Чока	Општина Чока	2018-2023	5 милиона	Локални буџет	Уређен јавни парк	ZP-1

Табела 23. Специфичан циљ 6.2 - Повећати површину под зеленилом на територији општине Чока

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатор заштите животне средине
Израда и доношење плана за очување, унапређење и проширење система зелених површина	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	2018-2023	500 хиљада	Локални буџет и други извори	Израђен план за очување, унапређење и проширење система зелених површина	ZP-1
Подизање нових зелених површина	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	2018-2023	1,5 милиона	Комбиновано - локални буџет, АПВ и Република	Нове зелене површине	ZP-1

Табела 24. Специфичан циљ 6.3 - Повећање процента шумовитости општине Чока

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процење на вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатори заштите животне средине
Јавни позив за коришћење пољопривредног земљишта за пошумљавање без накнаде	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове, Министарство пољопривреде	2018-2023 континуално	-	-	Нове пошумљене површине у општини Чока	ZP-1 ZP-2

ПРИРОДА И БИОДИВЕРЗИТЕТ

Стратешки циљ: Унапређење заштите заштићених подручја и биодиверзитета руралних и урбаних подручја

Специфични циљеви:

7.1. Повећање површина под заштитом и успостављење континуираног мониторинга заштићених и строго заштићених дивљих врста

Табела 25. Специфичан циљ 7.1. Повећање површина под заштитом

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатори заштите животне средине
Мониторинг осетљивих екосистема и строго заштићених биљних и животињских врста	Управљачи, Покрајински завод за заштиту природе и Природно математички факултет	2018-2023 континуално	3.000.000,00		Успостављен континуирани мониторинг и извештавање	П-1 П-2 П-3
Рекогносцирање нових потенцијалних подручја за заштиту	Управљачи, Покрајински завод за заштиту природе и Природно математички факултет	2018-2023			Нова заштићена подручја	П-1 П-2 П-3
Опремање и усавршавање служби управљача	Управљачи и Покрајински Завод за заштиту природе	2018-2023 континуално	3.000.000,00	Комбиновано - локални буџет, АПВ и Република	Опремљена стручна служба управљача	П-1 П-2 П-3

ОТПАД

Стратешки циљ: Одрживо управљање отпадом

Специфични циљеви:

8.1. Ревизија локалног плана управљања отпадом општине Чока

8.2. Санација неуређених депонија

Табела 26. Специфичан циљ 8.2. Санација неуређених депонија

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатор заштите животне средине
Пројекат санације неуређених депонија и радови на уклањању	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове Инспекција за заштиту животне средине	2018-2023	10.000.000,00	Локални буџет, АПВ	Извршени радови на санацији	О-1 О-2 О-3 О-4 О-5 О-6 О-7 О-8

Табела 27. Специфичан циљ 8.1 - Ревизија локалног плана управљања отпадом општине Чока

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатор заштите животне средине
Локални план управљања отпадом- Ревизија	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове, радни тим општинске управе	6 месеци	-	-	локалног плана управљања отпадом општине Чока	О-1 О-2 О-3 О-4 О-5 О-6 О-7 О-8

БУКА У ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ

Стратешки циљ: Смањити ниво буке до нивоа прописаног законом

Специфичан циљ:

- 9.1. Израда акустичких мапа за општину Чока
- 9.2. Израда акционог плана заштите од буке општине Чока
- 9.3. Успостављање мониторинга буке на територији општине Чока

Табела 28. Специфичан циљ 9.1. Израда акустичких мапа за општину Чока

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатор заштите животне средине
Израда акустичких мапа за општину Чока	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	12 месеци	/	Локални буџет	Израђена акустичка мапа за општину Чока	B-1 B-2

Табела 29. Специфичан циљ 9.2. Израда акционог плана заштите од буке општине Чока

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатор заштите животне средине
Израда акционог плана заштите од буке	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	6 месеци	/	Локални буџет	Израђен акциони план заштите од буке	B-1 B-2

Табела 30. Специфичан циљ 9.3. Успостављање мониторинга буке на територији општине Чока

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатор заштите животне средине
Успостављање мониторинга (3 мерна места за све параметре по Уредби)	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове	12 месеци	300.000	Локални буџет	Успостављен мониторинг буке	B-1 B-2

НЕЈОНИЗУЈУЋЕ ЗРАЧЕЊЕ

Стратешки циљ: Успостављање и стално унапређење система управљања заштитом од нејонизујућег зрачења

Специфичан циљ:

10.1. Идентификовање свих извора нејонизујућег зрачења

Табела 31. Специфичан циљ 10.1. Идентификовање свих извора нејонизујућег зрачења

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатори заштите животне средине
Попис свих извора нејонизујућег зрачења	Локална самоуправа	континуирано		Списак свих извора нејонизујућег зрачења	Израђен попис свих извора нејонизујућег зрачења	NZ-1

ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ И ОБНОВЉИВИ ИЗВОРИ ЕНЕРГИЈЕ

Стратешки циљ: Унапређење енергетске ефикасности и употребе обновљивих извора енергије

Специфичан циљ:

11.1. Израда регистра објеката јавне намене у циљу исходавања енергетских пасоша

11.2. Извођење радова и спровођење мера енергетске ефикасности у 30% јавних објеката и исходавање енергетских пасоша

Табела 32. Специфични циљ 11.1. Израда регистра објеката јавне намене у циљу исходавања енергетских пасоша

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатори заштите животне средине
Израда регистра објеката јавне намене у циљу исходавања енергетских пасоша	Одељење за привреду, пољопривреду, развој, урбанизам, за грађевинске послове Све јавне установе, школе и други корисници јавних објеката	2018-2023	500.000,00	Буџет општине	Регистар објеката јавне намене у контексту енергетске ефикасности	E-1 E-2 E-3

Табела 33. Специфични циљ 11.2. Извођење радова и спровођење мера енергетске ефикасности у 30% јавних објеката и исходавање енергетских пасоша

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатори заштите животне средине
Извођење радова и спровођење мера енергетске ефикасности у 30% јавних објеката и исходавање енергетских пасоша	Све јавне установе, школе и други корисници јавних објеката	2018-2023	Након израде техничке документације	Комбиновано - локални буџет, АПВ, Република	Повећана енергетска ефикасност у 30% јавних објеката	E-1 E-2 E-3

ЕДУКАЦИЈА И ПОДИЗАЊЕ ЈАВНЕ СВЕСТИ О ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Стратешки циљ: Повећан ниво друштвено одговорног понашања грађана према животној средини

Специфичан циљ:

12.1. Подигнут ниво знања и информисаности грађана о заштити животне средине кроз сарадњу цивилног и јавног сектора у области заштите животне средине

12.2. Повећано учешће грађана у доношењу одлука у области заштите животне средине.

Табела 34. Специфичан циљ 12.1. Подигнут ниво знања и информисаности грађана о заштити животне средине кроз сарадњу цивилног и јавног сектора у области заштите животне средине

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатор заштите животне средине
Организација јавних кампања и акција за заштиту животне средине	Локална самоуправа, НВО, школе	2018-2023	200.000,00 годишње	Комбиновано локални буџет, АПВ Република	Број реализован их кампања и акција са темом заштите животне средине	S-1 S-2
Подршка организацији стручних скупова и едукација у области заштите животне средине	Локална самоуправа, НВО	2018-2023	500.000,00 годишње	Локални буџет	Број пројеката и програма подржаних од стране ЛС	S-1 S-2
Доношење одлуке о увођењу накнаде за заштиту животне средине	Локална самоуправа	2018-2023			Издвојена средства за заштиту животне средине у општини Чока	S-1 S-2

Табела 35. Специфичан циљ 12.2. Повећано учешће грађана у доношењу одлука

Активност/мера	Надлежна институција/Установа/Предузеће	Временски рок	Буџет – процењена вредност (РСД)	Извор финансирања	Резултати	Индикатори
Унапређивање механизма активног учешћа грађана у доношењу одлука у области заштите животне средине	Локална самоуправа и НВО	Континуирано 2018-2023	200.000,00 годишње	Локални буџет	Број организованих јавних расправа на локалном нивоу Број грађана који су учествовали у јавним расправама у вези заштите животне средине	S-1 S-2

17. ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Побољшање стања животне средине које би се постигло спровођењем мера и активности које су предвиђене овим програмом темељи се на осигурању додатних, сталних и стабилних извора финансирања. Сви трошкови финансирања представљају јавне расходе па је потребно предвидети економске инструменте којима ће се осигурати средства за издатке за заштиту животне средине, који ће обављати две релевантне функције:

1. Стимулисати спречавање загађења животне средине,
2. Постати сталан извор финансирања заштите животне средине

Поред трошкова за спречавање, контролу и заштиту животне средине, потребно је улагати и значајан део средстава у истраживање и едукацију на подручју екологије ради ефикаснијег супротстављања загађивању животне средине.

Финансирање заштите животне средине може се осигурати из:

1. буџетских средстава државе и јединица самоуправе;
2. општих и посебних фондова за заштиту животне средине;
3. средствима привреде и
4. комбинованих извора.

Примењујући начела „загађивач плаћа“, према којем је загађивач обавезан сносити све трошкове спречавања, контроле и отклањања штете коју је сам проузроковао и „корисник плаћа“, може се створити аутономни механизам за финансирање заштите животне средине, при чему загађивач и корисник природних добара осигуравају средства за заштиту животне средине коју угрожавају.

Буџетска средства за заштиту животне средине се прикупљају на основу законских одредби, које прописују висину и врсту накнаде. Закон прописује и начин утрошка прикупљених средстава, који се на крају правдају путем извештаја. Главни недостатак овог начина финансирања је лоша економска ситуација у друштву, лоши механизми принудне наплате, као и неадекватно праћење примене усвојених законских обавеза код наплате.

Трошкови финансирања активности дефинисаних програмом заштите животне средине су веома високи, те је стога неопходно што пре обезбедити додатна финансијска средства. Обзиром да у државном буџету, исто важи и за буџет локалне самоуправе, углавном нема довољно средстава, а који је додатно оптерећен разним трошковима реформе, конституисање фондова за заштиту животне средине има значајне предности (увођење тзв. еколошких или зелених такси) и треба да буде преовлађујући у уделу финансирања Програма заштите животне средине општине Чока.